

Голас Рацзімы

УЛ Краснаармейская 9
Гос 6-ка им Ленина

№ 17 (1330)

МАЙ 1974 г.

ВЫДАНИЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 19-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

ФАРБЫ ПЕРШАМАЯ

Восемдзсят пяты раз сустракаюць народы свету Першамай — Дзень міжнароднай салідарнасці працоўных у барацьбе супраць імперыялізму, за мір, дэмакратыю і сацыялізм.

Непаўторнае багацце фарбаў на палітры апошняга месяца вясны. Изумруд маладых парасткаў, сімвал спрадвечнага абуджэння жыцця, і біруза бяздоннага неба, бурны адценні ўзранага поля і пяшчотная ружовасць садовай квецені... Але самы першы дзень мая пакрывае зямныя абсягі морам чырвані. Гэта колер сцягоў, пад якімі працоўныя свету выходзяць на першамайскія маніфестацыі, каб прадэманстраваць сваё адзінства і нязгасны рэвалюцыйны дух. Гэта колер транспарантаў, з якіх прыгнечаныя на ўсіх кантынентах заяўляюць аб рашучасці да канца адстаяць свае правы і гнеўна выкрываюць імперыялізм.

Першамай — святая салідарнасці пралетарыяў.

Няма ў свеце сілы, мацнейшай за поціск рабочых далоняў. Плячо ў плячо становяцца рабочыя краін, дзе пануе капітал, выступаючы ў паход за свае класавыя інтарэсы, за права распараджацца здабыткамі сваёй працы. І калі ў маі 1896 года паліцэйскія кулі лёгка спынілі выступленне чыкагскіх рабочых, то сёння ўжо нават самая вытанчаная і дасканалая машына насілля не можа стрымаць фронт пралетарскага наступлення на імперыялізм.

Летась у класавых баях у капіталістычным свеце прынялі ўдзел звыш 60 мільёнаў чалавек. А вось ужо сёлетнія падзеі. Вясновае наступленне рабочых і сялян Японіі, што аб'яднала 60 прагрэсіўных арганізацый, на сваім размаху і напалу перавышае ўсё, што адбылося ў краіне за апошнія 15—20 гадоў.

У пачатку сакавіка перамогай закончылася нацыянальная забастоўка 270 тысяч англійскіх шахцёраў, падтрыманая прафсаюзамі докераў, электрыкаў, металістаў. Стачка гарнякоў ператварылася ў палітычную маніфестацыю, якая канчаткова падарвала аўтарытэт кансерватыўнага ўрада.

У ЗША — «краіне-эталоне роўных магчымасцей» — вясной баставалі аўтамабілебудавнікі фірмы «Джэнерал мотарс» і гарнякі Заходняй Віргініі. Рашэнне аб забастоўцы прыняў прафсаюз рабочых цукровых заводаў штата Гавайі...

Пералік класавых бітваў пераканаўча сведчыць, што іх арэнай стаў увесь свет капіталу.

Савецкія людзі салідарны з братамі па класу. Нашы сімпаты і падтрымка на баку тых, хто знаходзіцца на пярэдняй лініі цяжкай барацьбы з капіталам.

Першамай — святая інтэрнацыяналізму.

Насельніцтва чацвёртай часткі планеты раз і назавсёды скі-

нула пумы капіталізму і будзе новае грамадства, дзе паспяхова ажыццяўляецца ўсё тое, аб чым марыць працоўныя на Захадзе.

Тут нарадзіліся і паспяхова развіваюцца прынцыпова новыя формы міжнародных адносін, заснаваныя на роўнасці, суверэнітэце і ўзаемавыгадзе. Такое супрацоўніцтва паміж сацыялістычнымі краінамі — узор інтэрнацыяналізму. На старонках сённяшняга нумара вы, паважаныя суайчыннікі, яшчэ раз знойдзеце пацвярджэнне гэтай аксіёмы.

Знамянальна і тое, што прынцыпы ўзаемаадносін, абвешчаныя сацыялістычнымі краінамі, становяцца ўсё больш папулярнымі ва ўсім свеце. Ад іх ужо нельга адварочвацца. Іх немагчыма ігнараваць. Апошні доказ гэтага — работа VI спецыяльнай сесіі Генеральнай Асамблеі ААН, якая ўпершыню склікана для вызначэння новых асноў эканамічнага супрацоўніцтва.

Наша краіна, усе дзяржавы сацыялістычнай садружнасці і надалей будуць клапаціцца аб тым, каб шырокае міжнароднае супрацоўніцтва эфектыўна спрыяла справе сацыяльнага прагрэсу народаў свету.

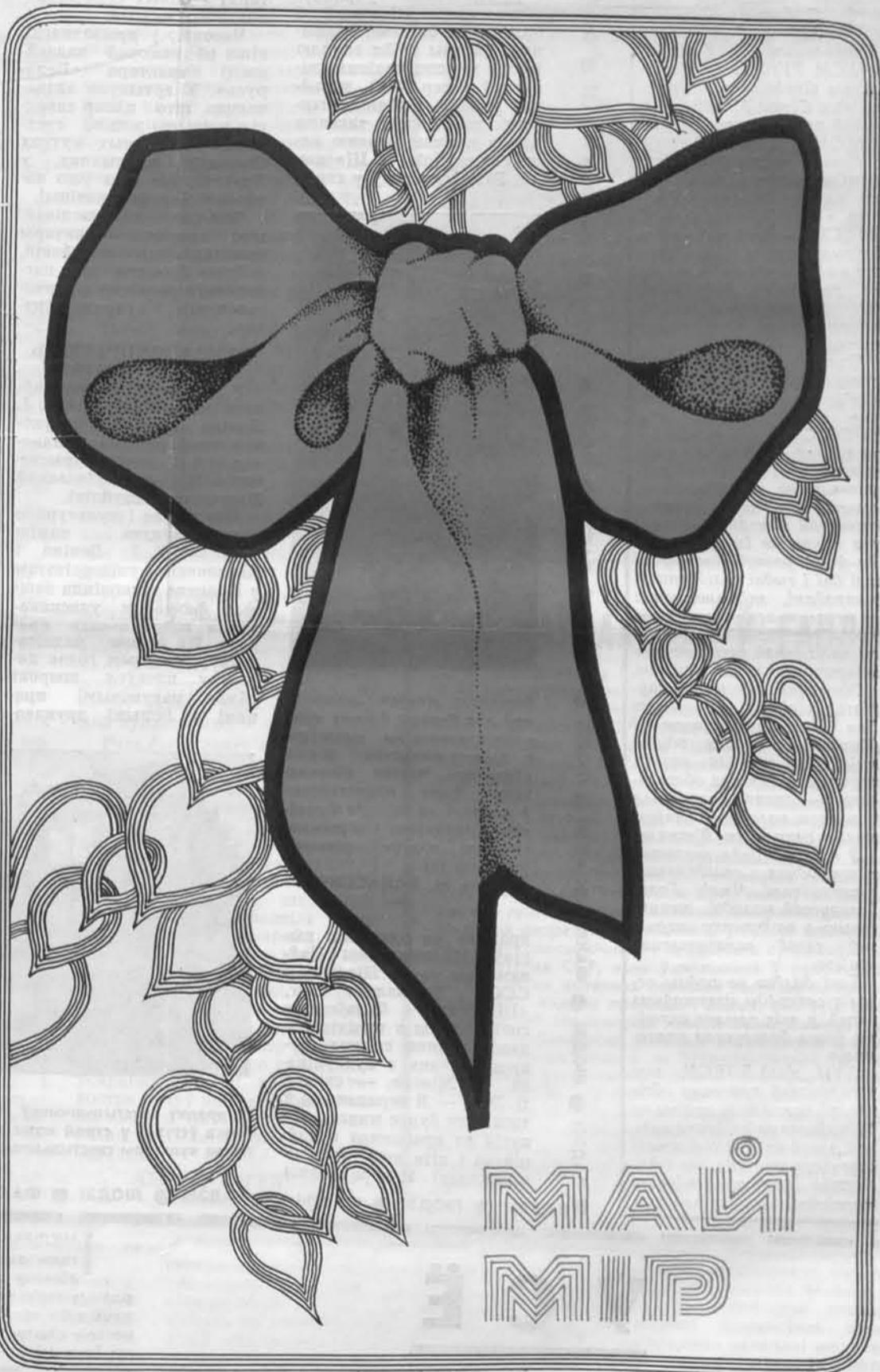
Першамай — святая міру.

Самыя патаемныя намеры і спадзяванні людзі заўсёды звязваюць з мірам. Мір — гэта тое, што дазваляе нам ажыццяўляць свае планы пабудовы камунізму, а працоўным свету — паспяхова змагацца за вырашэнне сваіх надзённых сацыяльных праблем. Вось чаму ў авангардзе барацьбы за мір ідуць краіны, дзе ўлада належыць людзям працы.

Тры гады ажыццяўлення Праграмы міру, абвешчанай на XXIV з'ездзе КПСС, сталі часам беспрэцэдэнтных поспехаў у справе ўтаймавання мілітарызму і разрадкі міжнароднай напружанасці. Дзякуючы гэтым намаганням адкрыліся новыя перспектывы для наладжвання эканамічных, навуковых і культурных кантактаў паміж краінамі з розным сацыяльным ладам.

Сустракаючы святую рабочай салідарнасці, савецкія людзі яшчэ раз пацвярджаюць сваю рашучасць да канца адстаяць інтарэсы міру.

...Як заўсёды, напярэдадні 1 Мая ЦК КПСС звярнуўся да савецкага народа і ўсіх людзей з першамайскімі Заклікамі. Учываючыся ў іх палымныя радкі, яшчэ раз пераконваешся, якой непераможнай сілай з'яўляецца працоўная салідарнасць. Менавіта ёй чалавецтва абавязана многімі добрымі здабыткамі. Гэтую салідарнасць мы будзем мацаваць і надалей. Вось чаму на нашых першамайскіх транспарантах зноў будзе накрэслен неўміручы заклік: «Пралетары ўсіх краін, яднайцеся!»

Станіслаў ШУШКЕВІЧ.

Нібы ветразі, сцягі на плошчах
Узнялі ў пары і рух людзей,
Заклікаў і слоў гарачых пошчак
Кліча да вялікіх спраў і дзей.

Паглядзіце, як вясна ступае,
Як бягуць імкліва хвалі рэк,
З Першамаем, свет наш!
З Першамаем!
З Першамаем, мірны чалавек!

Паглядзіце на мой край багаты,
Што шчаслівым поступам ідзе,
Тут жыццё і праца стала святам
Назаўсёды і для ўсіх людзей.

Нібы ветразі, сцягі на плошчах
Паднялі ў святочны рух людзей,
І ляціць шчаслівай песні пошчак,
Кліча да вялікіх спраў і дзей.

XVII З'ЕЗД ВЛКСМ

Самых лепшых паслаў 34-мільённы атрад камсамолі краіны на свой чарговы з'езд. Ён адбыўся ў знамянальны час: камсамол адзначае 50 гадоў з дня прысваення яму імя Уладзіміра Ільіча Леніна. У Маскву прыехалі 4717 дэлегатаў — прадстаўнікі моладзі ўсіх саюзных рэспублік.

Дэлегаты і замежныя госці з'езду са 102 краін свету выслушалі прамову Генеральнага сакратара ЦК КПСС Л. Брэжнева.

З дакладам «Справаздача Цэнтральнага Камітэта ВЛКСМ XVII з'езду Усесаюзнага Ленінскага Камуністычнага Саюза Моладзі» выступіў першы сакратар ЦК ВЛКСМ Я. Цяжэльнікаў.

Чатыры мінулыя пасляпярэдняга з'езду гады для камсамолу Беларусі — аднаго з перадавых атрадаў ВЛКСМ — былі напоўнены добрымі справамі. За гэты час на падзіэфных камсамолу рэспублікі будаўнічых аб'ектах уведзена ў эксплуатацыю звыш 60 прадпрыемстваў.

Камсамол Беларусі, усе юнакі і дзяўчаты рэспублікі адрабляюць і падтрымліваюць знешнюю палітыку КПСС, Савецкага ўрада. Не на словах, а на справе камсамольцы маюць ініцыятыўна салідарнасць, прымаючы актыўны ўдзел у сусветнай кампаніі «Юнацтва выкрывае імперыялізм». Па ўсёй рэспубліцы прайшлі дні і тыдні салідарнасці з народамі, якія змагаюцца за незалежнасць, працоўныя вахты салідарнасці, конкурсы падлічнай песні, вечары інтэрнацыянальнай дружбы.

Збор сродкаў на будаўніцтва шпітэля імя Неген Ван Чоа, накіраванне ў В'етнам «Карабля адукцыі», збор лекавых раслін, пасылка школьнага абсталявання — такая канкрэтная дапамога моладзі Беларусі юнаму пекаленню В'етнама.

З кожным днём шырыцца міжнародная салідарнасць з патрыётамі Чылі. Голас беларускай моладзі рашуча гучыць у падтрымку патрыётаў гэтай шматнакутнай краіны.

Такі далёка не поўны пералік спраў і дзяржаўных спраў, у якіх прымае актыўны ўдзел беларуская камсамолія.

XVII з'езд ВЛКСМ, што распрацаваў праграму дзейнасці камсамолу краіны на бліжэйшыя гады, стане важнай вяхой не толькі ў жыцці савецкага юнацтва, але і для гісторыі ўсяго прагрэсіўнага маладзёжнага руху планеты.

ПРАПАНУЮЦЬ ШВЕДСКІЯ ФІРМЫ

У канцы красавіка ў Мінску, у памяшканні гандлёвай палаты БССР, праходзіла выстаўка будаўнічай механізацыі і гандлёвага абсталявання «Будшведцыя-74».

Дзесяць буйнейшых фірм скандынаўскай краіны дэманстравалі ў Мінску высокапрадукцыйнае абсталяванне і машыны для механізацыі будаўнічых работ, у тым ліку пад'ёмныя прыстасаванні, сродкі прамысловага транспарту, скорасныя бетонна-ўкладчыкі, вібратары, зацірачныя і шліфавальныя машыны, помпы, санітарна-тэхнічнае абсталяванне.

Эканамічнае супрацоўніцтва паміж Швецыяй і СССР мае багатыя традыцыі. Гадавы аб'ём гандлю паміж дзвюма краінамі дасягнуў цяпер 300 мільёнаў рублёў. Плённыя кантакты наладжаны таксама паміж прамысловасцю нашай рэспублікі і Швецыяй. Гэта адзначаў у сваёй

таксама ў тым, што існуе шмат магчымасцей для далейшага развіцця эканамічнага супрацоўніцтва паміж БССР і Швецыяй у іншых галінах, напрыклад, у машынабудаванні і дрэвапрацоўчай прамысловасці».

«БЕЛАРУСЬ» У ФРАНЦЫІ

«Дзесяць тысяч савецкіх трактараў — мірная армія на французскіх палях» — пад такім загалоўкам штомесячны часопіс таварыства «Францыя — СССР» апублікаваў артыкул аб дзейнасці змешанай савецка-французскай фірмы «Актыф-аўто», якая займаецца продажам у Францыі савецкіх трактараў і іншых сельскагаспадарчых машын.

Часопіс, у прыватнасці, піша аб высокай надзейнасці трактара «Беларусь». У артыкуле адзначаецца, што цяпер савецкія машыны можна сустраць у розных кутках Францыі, напрыклад, у Брэтані, дзе яны ўжо заваявалі дзвёрдыя пазіцыі.

Часопіс падкрэслівае, што савецкія трактары пракладаюць «глыбокія, добрыя барозны для паспяховага развіцця франка-савецкага супрацоўніцтва».

СУПРАЦОЎНІЧАЮЦЬ УНІВЕРСІТЭТЫ

У Беларускай дзяржаўным універсітэце імя У. І. Леніна адбылася навуковая канферэнцыя выкладчыкаў і студэнтаў, прысвечаная 30-годдзю Польскай Народнай Рэспублікі.

Навуковае і культурнае супрацоўніцтва паміж БДУ імя У. І. Леніна і Ягелонскім універсітэтам у Кракаве становіцца важным фактарам удасканалення навучальнага працэсу. На аснове падпісанага ў мінулым годзе дагавору пачаўся шырокі абмен навуковымі працамі і іншымі друкава-

Моладзь з 24-х краін Еўропы, Азіі і Афрыкі займаецца ў Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі ў Горках. Тут нядаўна створан спецыяльны факультэт па рабоце з замежнымі студэнтамі. НА ЗДЫМКУ: рэктар акадэміі прафесар К. СОНЦАУ з замежнымі студэнтамі.

Фота Г. УСЛАВА.

пымі выданнямі. У гэтым годзе група вучоных БДУ імя У. І. Леніна прачытае студэнтам Ягелонскага універсітэта цыкл лекцый па фізіцы атамнага ядра, электроніцы і вылічальных машынах, тэорыі дзяржавы і права і іншых пытаннях. Вучоныя з Кракава выступяць перад студэнтамі ў Мінску з лекцыямі па польскай мове, оптыцы, археалогіі, праву.

УЗНАГАРОДЫ ГДР БЕЛАРУСКИМ НАФТАВИКАМ

Пушчаная ў гэтым годзе ў эксплуатацыю магутная помпавая ўстаноўка станцыі «Міхалкі» другой чаргі нафтаправода «Дружба» падала ўжо ў ГДР і ПНР двухмільённую тону паліва. Калектыў Беларускага тэрытарыяльнага ўпраўлення нафтамагістралі перамапаваў у гэтыя краіны ўвогуле некалькі соцень мільёнаў тон нафты.

За значны ўклад у развіццё эканамічных і сяброўскіх сувязей паміж на-

родамі брацкіх сацыялістычных дзяржаў група беларускіх работнікаў нафтаправода нядаўна ўдзастоена ўрадавых узнагарод Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі. Ордэны «За заслугі перад ГДР» уручылі таварнаму аператару Вользе Кірымскай і слесару Івану Бандарэнку. Медалямі «Актывіст ГДР» адзначаны аператар кантрольна-вымяральных прыбораў і аўтаматыкі Сяргей Слупанок і слесар Аляксей Голік.

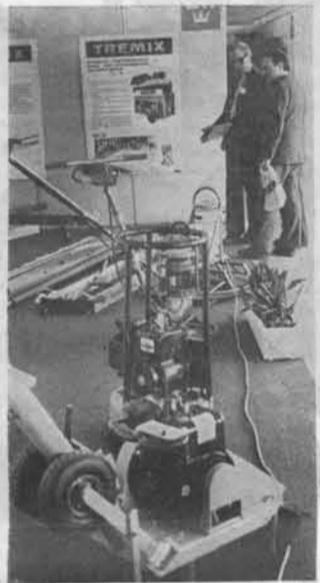
ПРЫСВЯЧАЕЦА 25-ГОДДЗІУ РУХУ ПРЫХІЛЬНІКАЎ МІРУ

25-годдзю першага Сусветнага кангрэса прыхільнікаў міру быў прысвечан сход грамадскасці Мінска, які адбыўся ў Беларускай таварыстве дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі. Адзначыць гэтую дату сабраліся члены і актывісты Беларускага рэспубліканскага камітэта абароны міру, ветэраны руху, дзеячы навукі і культуры, наватары вытворчасці, моладзь.

Сход адкрыў старшыня Камітэта абароны міру, народны пісьменнік БССР лаўрэат Ленінскай праміі І. Мележ. Масавы рух барацьбітоў за мір, пачатак якому быў пакладзены чвэрць стагоддзя назад, адзначаў ён, стаў цяпер важным фактарам прадухілення вайны і захавання міру.

З дакладам «Барацьба за мір — справа ўсіх народаў» выступіў намеснік старшыні Камітэта абароны міру прафесар Мінскага радыётэхнічнага інстытута Ц. Саладкоў.

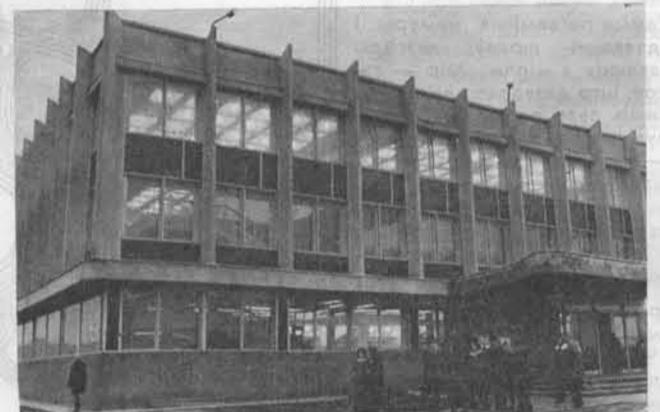
Удзельнікі сходу аднадушна прынялі тэкст тэлеграмы ў адрас Сусветнага Савета Міру.

Комплекс машын і механізмаў для ўкладкі бетону прадэманстравала на выстаўцы ў Мінску шведская фірма «Трэмікс». Частка абсталявання была прадстаўлена ў дзеянні на мінскіх будаўнічых пляцоўках і атрымала выдатны водгук савецкіх спецыялістаў.

Фота М. ХАДАСЕВІЧА.

прамове на адкрыцці выстаўкі Надзвычайны і Паўнамоцны пасол Швецыі ў СССР Брунальф Энг. «Шведскія будаўнічыя спецыялісты з вялікім задавальненнем гатовы супрацоўнічаць з будаўнікамі Мінска, — сказаў Б. Энг. — Я перакананы ў тым, што будзе многа дыскусій па праблемах будаўніцтва і што яны будуць карыснымі. Я перакананы

У гарадку тэкстыльшчыкаў Баранавіцкага баваўнянага камбіната ўступіў у строй новы палац культуры. НА ЗДЫМКУ: палац культуры тэкстыльшчыкаў.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

У СЁ БАГАЦЦЕ ВЕДАЎ

ВАЖНЫМ ДАСЯГНЕННЕМ НА ШЛЯХУ УДАСКАНАЛЕННЯ НАВУКОВА-ТЭХНІЧНАГА СУПРАЦОЎНІЦТВА ЛІЧАЦЬ СПЕЦЫЯЛІСТЫ КРАІН СЭУ СТВОРАНЫ У КАНЦЫ МІНУЛАГА ГОДА У МІНСКУ МІЖНАРОДНЫ ЦЭНТР АКАДЭМІІ НАВУК САЦЫЯЛІСТЫЧНЫХ КРАІН ПА ПАВЫШЭННЮ КВАЛІФІКАЦЫІ СПЕЦЫЯЛІСТАЎ У ГАЛІНЕ ЦЕПЛА-І МАСААБМЕНУ (ЦЦМА). АБ МЭТАХ ЦЭНТРА, ЯГО БЯГУЧЫХ ЗАДАЧАХ І ПЕРСПЕКТЫВАХ РАСКАЗВАЕ ДЫРЭКТАР ЦЦМА ВАЛЯНЦІН БАРАДУЛЯ.

І МКЛІВЫ рост цікавасці ў апошнія гады да праблемы цепла- і масаабмену з боку вучоных самых розных галін ведаў і краін можна параўнаць хіба толькі з горнай лавінай, якую раптам саштурхнулі з падвоблачнага схілу. Толькі ў канцы 50-х гадоў беларускія даследчыкі на чале з акадэмікам АН БССР А. Лыкавым упершыню сфармулявалі комплексную праблему пераносу цяпла і масы ў рэчывах, надаўшы першы штуршок да яе вывучэння, а сёння ў дзсятках краін створаны сотні навуковых цэнтраў і устаноў па аналізу розных аспектаў цепла- і масаабмену.

Такая папулярнасць новай галіны фізікі не выпадковая. Навука аб цепла-масаабмене мае сапраўды невымяральнае значэнне, бо даследуе працэсы, якія адбываюцца ў прамысловасці, сельскай гаспадарцы і прыродзе. Гэта таямніцы сушкі і абпальвання, тэрмічнай апрацоўкі разнастайных матэрыялаў і гарэння, канструаванне і разлікі рухавікоў, лятальных апаратаў і тэхналагічных працэсаў у хімічнай вытворчасці... Карацей, яе дыяпазон распасціраецца ад кансервавання гародніны да касмічных караблёў.

Нават такі «звышпапулярны» экскурс у

сутнасць справы можа даць адказ на пытанне, чаму менавіта праблема цепла- і масаабмену была выбрана мэтай дзейнасці першага ў СССР і другога ў рамках СЭУ Міжнароднага цэнтра акадэміі спецыялістычных краін. Не цяжка высветліць таксама, чаму менавіта Мінску выпаў гонар быць месцам работы цэнтра.

Беларускія вучоныя не толькі першымі «адкрылі» праблему, але сталі за гэты час бяспрэчнымі аўтарытэтамі ў яе вывучэнні. Інстытуту цепла- і масаабмену АН БССР (ІЦМА) па праву належыць прырытэт у гэтай галіне не толькі сярод навуковых устаноў СССР, але і ў сусветным маштабе.

Я не стану пералічваць складаныя назвы важнейшых адкрыццяў, дарэмна таксама спрабаваць падлічыць колькасць тэарэтычных публікацый і практычных распрацовак — іх мноства. Скажу аб іншым. Беларускі інстытут ужо даўно стаў цэнтрам шматбаковага міжнароднага супрацоўніцтва вучоных шэрагу краін. З чэхаславацкімі калегамі з Інстытута тэрмамеханікі мы, напрыклад, вывучалі тэму па цепла- і масаабмену ў патаках высокатэмпературнага газу. Спецыялісты з Прагі стажыраваліся ў Мінску, а нашы

СВЯТА Ў ПУСТЫНІ

Размова з маім начальнікам была кароткай.

— Я вас выклікаў, — сказаў ён мне, — па адной вельмі важнай і цікавай справе. Вы раней працавалі, здаецца, у рэспубліках Сярэдняй Азіі?

— Так, — адказваю. — Працаваў гідргеолагам. Прымаў удзел у пошуках вады ў пустынях Каракумы і Кызылкумы.

— Знайшлі?

— А ці вы не чыталі? У газетах жа ў свой час паведамлялася, што пад пустынямі выяўлены цэлыя азёры з прэснай вадой, — адказваю так, а самога аж дрыжкі праймаюць ад нецярпення: не дарэмна ж мяне выклікалі для гэтай размовы. Можна зноў ехаць туды?

— Здароўе не падводзіць? Як пераносіце спякоту? — пытаецца начальнік.

— На здароўе не скарджуся, спякоты не баюся, — адказваю. — У Кызылкумах даходзіла да 38—40 градусаў па Цэльсію і нічога. Скажыце адразу: зноў паездка ў Сярэднюю Азію?

— Не, — адказвае. — На гэты раз у Алжыр! У Сахару!

Ад нечаканасці я аж прысвіснуў.

Зборы былі нядоўгімі. І пакуль афармляліся дакументы на выезд за мяжу, я паспеў крыху папоўніць свае веды пра Алжыр і пустыню Сахару з дапамогай даведчанай літаратуры.

І вось провады ў нашым аэрапорце. І сустрэча ў горадзе Алжыр—сталіцы Алжыра. (Агаварыў: на апісанне палёту, на ўражанні і ўсялякія эмоцыі мне тут не застаецца месца). Скажу толькі, што сустрэлі нас (а ляцеў я туды не адзін) вельмі цёпла і нават гарача ва ўсіх сэнсах. У алжырскіх сталіцы было каля трыццаці градусаў, а ў той правінцыі на поўдзень ад узбярэжжа, куды мы прыляцелі, даходзіла да сарака. Прэфект, які прыняў нас у сваім кабінэце з кандыцыянаваным паветрам, сказаў прыкладна так:

— Цяперашнія ўлады Алжыра ў інтарэсах народа імкнуцца адваіваць у Сахары новыя тэрыторыі. Але не ўсюды гэта ўдаецца. Пустыня сама пераходзіць у контратакі, хоча адкінуць нас да ўзбярэжжа Міжземнамор'я. У Цэнтральнай Афрыцы, як вы ведаеце, засуха прынесла незлічоныя бедствы мільёнам людзей у многіх краінах. Ідзе адчайнае змаганне з наступленнем пустыні. І не так лёгка дабіцца перамогі. У нас былі выпадкі, калі спецыялісты з некалькіх заходніх краін «запорвалі» свідравіны, ламалі каштоўнае абсталяванне і, не дабіўшыся мэты, парушалі кантракты і ад'язджалі. Мы звярнуліся з просьбай да вашай краіны. І васьмь вы тут. Жадаю вам поспеху. Ваш поспех — наш поспех. Ад вашай работы залежыць лёс многіх тысяч людзей. Калі вам пашанцуе знайсці і здабыць ваду — гэта будзе свята для ўсяго Алжыра, на ўсю Сахару.

Значэнне яго слоў мы на сапраўднаму зразумелі, калі прыбылі на месца работ. Пустыня дыхала нам у твар гарачыняй пашчы гіганцкага дракона. Гэты подых даносіўся з глыбін Сахары, з поўдня, дзе ў шэрай дымцы гарызонта ўгадвалася лінія нагор'яў Ахакгара і Тыбесты. Уся прастора была больш-менш раўнінай, паверхня камяністая, з вапнякоў і пясчанікаў, без пячаных барханаў, да якіх я прызвычаўся ў пустынях Сярэдняй Азіі.

А ззаду, управа і ўлева цягнуліся плантацыі фінікавых пальмаў — асноўная крыніца даходаў тутэйшых сялян — арабаў і туарэгаў. Ураджай фінікаў гінуў, усе сады пакрыліся шэрым гарачым пылам. Твары жыхароў — заклапочаныя або абыякавыя. Вады не хапае ні людзям, ні жывёле, дзе ўжо тут пальмы думаць. У студнях, якія яшчэ дзейнічалі, з дня на дзень змяншалася колькасць вады. Дажджу даўно не было. Ды і ў лепшыя гады тут выпадае ў сярэднім толькі 50 міліметраў ападкаў.

У нялёгкіх умовах мы пачалі мантаж буравой. Працавалі ў рукавіцах, металічныя дэталі награваліся так, што да іх нельга было дакрануцца. Ваду нам прывозілі ў бочках, зрэдку ў цыстэрнах. Яна вельмі хутка станаўлася цёплай. Жылі ў звычайных вагончыках. Добра, што абсталяванне было наша, савецкае, да дробязяў знаёмае. Можна таму і мантаж закончылі раней тэрміну.

І вось пачалі прабіваць свідравіну... Нельга ў некалькіх словах расказаць пра ўвесь гэты складаны працэс. Можна было б напісаць цэлую аповесць пра ўсе перыпетыі справы, пра надзеі і няўдачы, непрадугледжаныя рамонты ў найцяжэйшых умовах і многае іншае. Нашы памочнікі — маладыя арабскія хлопцы — стараліся, як толькі маглі, і ўсё ж здараліся прыкрыя памылкі. І справа тут не ў няведанні мовы. На буравой стаяў такі брагат і грукат, што ўсё роўна ніякіх слоў не разбярэш. Панавала мова жэстаў.

Ішлі тыдні, пацягнуліся месяцы, а жаданых вынікаў не было. Знясілівалася спякота. Я заўважыў, што кожны лішні градус гарачыні адразу дае сябе адчуць. Аднойчы за дзень я выпіў восем літраў вады. Не паспеў напіцца, як вільгаць выступае кроплямі на ўсёй скуры і тут жа выпараецца. Тэмпература часам нават у ценю вагончыка даходзіла да 46°C. Ратункам было паліваць вадой драўляную падлогу вагончыка і, расцягнуўшыся на ёй, ляжаць хоць пяць ці дзесяць мінут. Нашы памочнікі іншы раз не вытрымлівалі і беглі ў вёску, дзе па некалькі мінут сядзелі ў глыбокіх склепах. Мы свайго вагончыка не пакідалі.

Бур апускаўся ўсё ніжэй і ніжэй. Прайшлі 200... 350... 400

метраў. Ніякіх прыкмет прыбліжэння да ваданоснага пласта. Гаслі надзеі ў вачах нашых памочнікаў і сялян, якія штодзень наведваліся на буравую. Трывожна было на сэрцы і ў нас.

Але вось аднойчы з'явілася першая прыкмета блізкасці вады — бур пайшоў лягчэй. І раптам ён палез, як нож у масла! А затым неўзабаве паказалася і нешта, падобнае да вады. Над свідравінай прыўзняўся спачатку невялікі купал з густаватай сумесі вады, глею, гліны, пяску і мазуту. «Купал» паступова рос, святлеў, вада ўжо выглядала вадой, халоднай, гаючай, смачнай, такой, якой яна бывае ў спякотныя ліпенскія дзень у нашых беларускіх крыніцах.

Адусюль збягаліся людзі, але станаўліся ваддаль, паўкругам. З натоўпу выйшлі двое старых мужчын і накіраваліся да вадзянога слупа. Паважна апусціліся ля яго і, падняўшы рукі ўгору, прачыталі, мусіць, малітву. Затым прыгаршчамі зачарпнулі вады, панюхалі яе, паспыталі. І засталіся вельмі задаволеныя. Яны падалі знак усім сваім аднавяскоўцам, і тыя падышлі да вады, чэрпалі яе далонямі, пілі, умываліся і радаваліся, як дзеці. Жыватворная вільгаць расцякалася ручайкамі ва ўсе бакі.

Напор нарастаў, і вада, прамяўшы сабе шлях з паўкіламетравай глыбіні, шуганула раптам фантамам. Над пустыняй усімі адценнямі фарбаў заззяла яркая вясёлка.

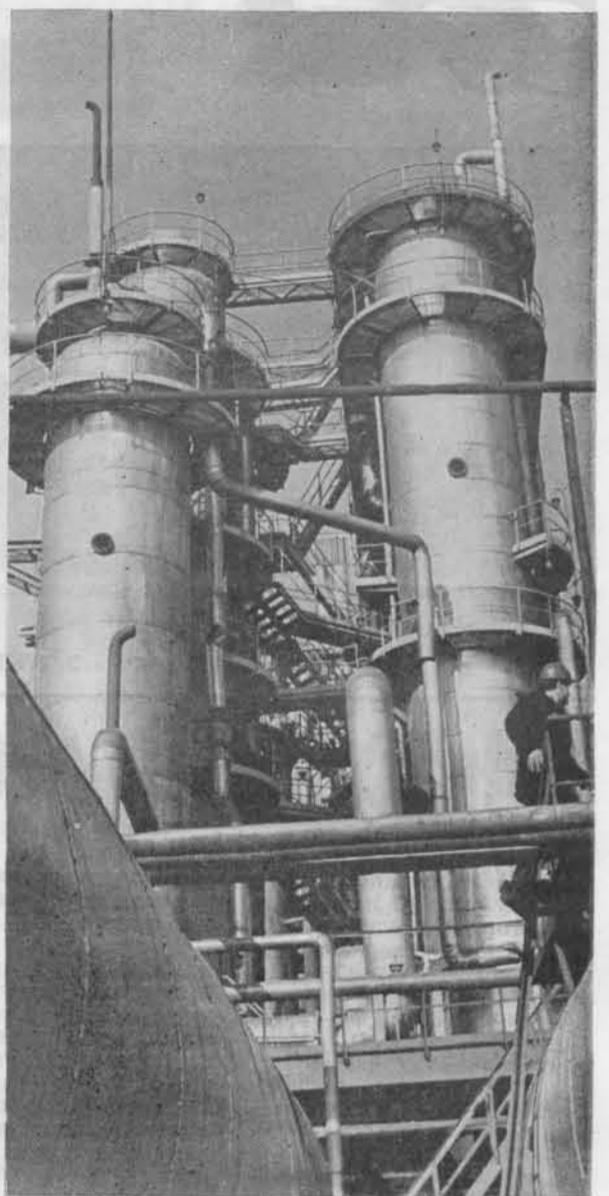
А да свідравіны ішлі і ехалі з блізкіх і далёкіх паселішчаў. Ехалі на вярблюдах, мулах, аслах. Везлі скураныя бурджукі, бочкі, цэбры, бідоны, неслі чайнікі, каструлі, вёдры. Усе гэтыя ёмістасці напуўняліся вадой.

А ў наступныя дні сотні, калі не тысячы, людзей рэзалі бараноў і піравалі, размясціўшыся вакол свідравіны лагерам. Грымела музыка. Гучалі нейкія дзівосныя інструменты, якіх я не бачыў нават у кіно. Над пустыняй луналі песні.

Гэта было свята «на ўсю Сахару».

Пазней у розных пустынных мясцінах Алжыра мы прыблілі яшчэ чатыры глыбокія свідравіны. Дабіт кожнай з іх склаў дзесяткі і сотні літраў вады ў секунду. Алжырскія газеты з захапленнем пісалі, што савецкія гідргеолагі выявілі цэлае мора вады пад Сахарай... Работы вяліся на працягу года і праходзілі ў нялёгкіх умовах. Былі ўсё: новыя хвалеванні, радасці поспеху, урачыстыя святкаванні перамогі, якія стыхійна наладжваліся жыхарамі. Але тая першая свідравіна і тое свята на ўскрайку пустыні, калі я так востра адчуў важнасць выканання нашага інтэрнацыянальнага абавязку, мне запамніліся назаўсёды.

Аляксей ПІГУЛЕЎСКІ,
інжынер-гідргеолаг.

Новыя ўстаноўкі гіганта беларускай хіміі—Гродзенскага хімкаміна.

ЗА РАЎНАПРАЎЕ Ў ГАНДЛІ

На праходзячай у Бухарэсце XXIX сесіі Еўрапейскай эканамічнай камісіі ААН (ЕЭК) у агульнай дыскусіі выступіў кіраўнік дэлегацыі Беларускай ССР міністр фінансаў БССР Б. Шаціла.

Паслядоўная рэалізацыя Праграмы міру, прынятай XXIV з'ездам КПСС, адзначыў прамойца, прыносіць дабравольныя вынікі ў справе далейшага змячэння міжнароднай напружанасці і ўмацавання міру ў Еўропе і ва ўсім свеце як неабходнай умовы для вырашэння эканамічных і сацыяльных праблем усіх дзяржаў, для наладжвання ўзаемавыгаднага эканамічнага, навукова-тэхнічнага і гандлёвага супрацоўніцтва паміж імі. Гэтая сесія ЕЭК, сказаў Б. Шаціла, павінна прыкладзі максімальныя намаганні для расшырэння разрадкаў напружанасці ў галіне эканамічнага, навукова-тэхнічнага і гандлёвага супрацоўніцтва.

Беларуская ССР, якая ўдзельнічае ў рабочых органах ЕЭК па пытаннях сельскай гаспадаркі, лесаматэрыялаў, водных праблем і іншых, на ўсіх сесіях Еўрапейскай эканамічнай камісіі падкрэслівала важнасць і неабходнасць развіцця раўнапраўнага агульнаеўрапейскага гандлю на ўзаемавыгаднай аснове. Беларуская дэлегацыя ў цэлым станоўча ацэньвае дзейнасць ЕЭК, напрыклад, па стандартызацыі і ўпарадкаванні гандлёвых дакументаў. Але тэхнічны бок, падкрэсліў у сваёй прамове кіраўнік беларускай дэлегацыі, не павінен падмяняць сабой намаганняў па дасягненню сапраўдных вынікаў у справе шырокага развіцця раўнапраўнага і ўзаемавыгаднага еўрапейскага гандлю.

супрацоўнікі выяжджалі ў Чэхаславакію. З Балгарскім машына-электратэхнічным інстытутам у Сафіі мы правалі аналітычныя даследаванні працэсаў цэпалмаспераносу ў капілярнапорыстых целах, такіх, як торф. Былі ў нас сумесныя работы з нямецкімі і польскімі калегамі...

Пры інстытуце знаходзіцца рэдакцыя спецыялізаваных міжнародных часопісаў. У нас неаднаразова праводзіліся прадстаўнічыя міжнародныя сустрэчы вучоных. Аб тым, наколькі карысныя такія кантакты для развіцця навукі ў нашых краінах, сведчаць водгукі маладых спецыялістаў, што займаліся пазалетас у Міжнароднай летняй школе на базе ЦМА. Я прывяду толькі два з іх.

«Мы вельмі рады, што ў нас была магчымасць наведаць адзін з вядучых інстытутаў у свеце ў галіне цепла- і масаабмену, слухаць лекцыі самых буйных вучоных СССР. Спадзяёмся, што атрыманымі навуковымі багажам будзе карысным для развіцця навукі ў Польшчы. Яраслаў Міневіч, Мар'ян Трэля, Войцех Каліта, ПНР».

«Я вельмі шчаслівы, што дваццаць дзён слухаў лекцыі на самым высокім узроўні, жаў у Мінску, пазнаёміўся з выдатнымі таварышамі. Буду яшчэ больш

шчаслівы, калі гэтая сустрэча будзе не апошняй. Міле Маркалчы. СФРЮ».

Зрабіць далейшыя кантакты рэгулярнымі, надаць ім трывалы характар, распрацаваць агульную праграму даследаванняў, каб найбольш эфектыўна аб'яднаць намаганні вучоных сацыялістычных краін у вырашэнні надзённых народна-гаспадарчых праблем, — мэта стварэння нашага цэнтра.

Міжнародныя цэнтры па павышэнню кваліфікацыі навуковых кадраў — зусім новая, больш дасканалая форма супрацоўніцтва вучоных у рамках СЭУ. Разам са сваім прамым прызначэннем — распаўсюджваць тэарэтычныя веды, назапашаныя базавымі ўстановамі, яна дазваляе шырокім фронтам прыцягнуць да практычных даследаванняў буйнейшых вучоных з акадэміі сацыялістычных краін. Магчыма скласці таксама агульны каардынацыйны план па праблеме, што дапамагае рацыянальна размеркаваць сілы паміж інстытутамі розных краін. А гэта — велізарная эканомія сродкаў і паскарэнне тэмпаў даследаванняў.

Беларускія вучоныя ганарацца, што ім даверана права адыграць галоўную ролю ў працэсе наладжвання супрацоўніцтва на гэтым важным напрамку наву-

кі. Разам з тым мы добра адчуваем складанасць і адказнасць ускладненых на нас задачы. Вось таму да работы над падрыхтоўкай да адкрыцця цэнтра прыцягнуты не толькі вядомыя вучоныя АН БССР, але таксама партыйныя і савецкія органы. Нам дапамагаюць стварыць неабходную базу для заняткаў стажораў, вырашыць іншыя практычныя пытанні.

Хутка цэнтр прыме першую групу вучоных-стажораў. Да іх паслуг — асобныя лекцыйныя залы і лабараторыі, бібліятэка, дзе сабраная каля ста тысяч адзінак навуковай літаратуры, і, зразумела, усё багацце вопыту і ведаў, якім валодаюць беларускія вучоныя.

Навучанне мяркуецца весці ў форме лекцый і практычных работ. Выкладаць будуць не толькі беларускія спецыялісты — дарэчы, толькі ў ЦМА працуюць 12 дактароў і звыш 70 кандыдатаў навук, — але і вядучыя даследчыкі АН СССР і сацыялістычных краін.

Пачаткам практычнай дзейнасці цэнтра можна лічыць канец сакавіка, калі адбылося першае пасяджэнне Навуковага савета. Прадстаўнікі акадэміі навук Балгарыі, Венгрыі, ГДР, Польшчы, Манголіі і Чэхаславакіі, што прысутнічалі на ім,

аднадушна абралі першым старшынёй савета беларускага акадэміка А. Лыкава. Імя гэтага вучонага шырока вядома ў навуковым свеце. Дастаткова сказаць, што ён лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР, узнагароджан залатымі медалямі Французскай акадэміі навук і Чэхаславацкага таварыства міжнародных адносін.

Навуковы савет, які, нягледзячы на свой дзелавы характар, праходзіў у атмасферы святочнай прыўзнятасці, абмеркаваў таксама тэматыку даследаванняў цэнтра і план работы на гэты год. Згодна з ім першая група стажораў прыбудзе ў Мінск ужо летам, а другая вусенню на спецыялізаваны практычны курс. Афіцыйныя мовы цэнтра — мовы рэспублік-удзельніц, рабочая — руская, якая ў наш час стала самай папулярнай мовай супрацоўніцтва.

...Сёння, гаворачы аб перспектывах цэнтра, яшчэ цяжка дакладна вызначыць формы і маштабы яго дзейнасці праз некалькі год. Аднак не выклікае сумнення галоўнае — бліскучы карысць, якую новы этап навукова-тэхнічнага супрацоўніцтва прыняе ў справе прагрэсу краін сацыялізму. Гэта ж лічаць і мае замежныя калегі па цэнтру.

Віцебск. Вуліца імя Кірава.

Фота Э. ТРЫГУБОВІЧА.

У НАС НА ПАЛЕССІ

«Чалавек падымае гарады», — гаварылі некалі. Час паправіў выслоўе і давёў: разам з гарадамі падымаюцца людзі. І вось як хораша гэта спраўджваецца зараз на Палессі.

Палессе!..

Там прасціраўся іншы край,
Замглены казкаю злавеснай:
У пекла дзірка, крылі зграі,
Нячыстых духаў куламоса...
Не толькі мне, усім, бадай,
Так малявалася Палессе.

Тут казка помніць валуны,
Пяскі на поясе, а балота!..

Нездарма нашы бацькі, выбіраючыся па дрывы з-пад Слуцка за Старобін, лічылі, што едуць у вялікую дарогу.

Нешта падобнае паўстала і перад вачыма Якуба Коласа, калі ён прыехаў вучыць грамаце паляшчых дзяцей. Ды і падчас імперыялістычнай вайны Аляксандр Блок, тады — табельшчык інжынерна-будаўнічай дружны, загрузаў з машынай у балоце і ў пяску, бачыў «...з поля Пінск, кштаттам града Ніцэжа».

Рэшта — на памяці маіх равеснікаў і на маёй уласнай: арганізоўваючы калгасы каля Турава, беручыся парадкаваць Палескую нізін, удосыць натрэсліся мы на балацкіх грэблях, пабуксавалі ў сылучых пясках.

Дарог не было — бездараж. Сказаўшы праўду, не так даўно найбольш трывалыя і цяжкія з нашых машын — «газікі» — спыняліся, нібыта моцна задумваючыся, перш чым рынуцца ў чарговую каляну ці ў разводдзе пасярод грунтавой дарогі.

Цяпер мы прыскачылі са Старобіна неўзаметку — асфальт! — у самы цэнтр вялікага балотнага мора, Палескай нізіны. Спраставаная рака Лянь дадае гаспадарцы многія тысячы гектараў урадлівага ворыва і добрых сенажацей. Вялікай сілы ўраджаямі ўжо дзякуе сваім апакавальнікам векавечнае балота Грычын: асушылі, дагледзелі, зрабілі вытворчым участкам дый яшчэ і кормяць. Самалёты сельскагаспадарчай авіяцыі аблётаюць гэты велізарны масіў, рассыпаючы мінеральныя ўгнаенні.

Людзі паднялі з нетраў соль і нафту, і на карту рэспублікі ў вокаменне ўзбег горад Салггорск. Юнан яшчэ і паўналецца не дасягнуў, а паспрабуй, паспрачайся з ім працоўнай славай і біяграфіяй!

Аднак прэтэндэнты ёсць, і непадалёку. Гарадскі пасёлак Мікашэвічы жыў без асаблівых турбот. На прыстойнай адлегласці ад раёна і вобласці, у цішыні: меў чы-

гуначны вузел, лесазабуд, абавязковы ў нашы часы прамкамбінат і нават музычную школу.

І раптам гусцей стала пасажыраў і грузаў на станцыі, патлумнела ў сталюках, а дзіцячы садок і гасцініца зажадалі неадкладна пашырыцца. Словам, паменшала цішыні.

Справа ў тым, што каля саменных Мікашэвіч геологі расшукалі граніт, радовішча ўнікальнай магутнасці. Пасёлак з усіх бакоў апынуўся пад праектарамі ўвагі, сама сталіца рэспублікі не спускае з яго вачэй.

Распачаў жыццё грацітны кар'ер. Шчодрэй зямлі пачалі кланяцца каўшы экскаватараў, падалі голас, прымаючы на плечы зарэзаны дзесятка тон, цягавітыя КраЗы. І так — дзень у дзень, каб вызваліць з-пад гунту маналіт вельмі паважнага ўзросту: два мільярды гадоў з хвосцікам!

Неўзабаве машыны пачулі пад сабою чысты граніт, на нашу ўдзеху, не менш паважнай якасці.

Поруч з кар'ерам быў закладзены здарэньна-гатуноўчы завод, і паблізу ад старога пасёлка пачаў расці новы, якому суджана стаць горадам беларускіх горназдабытчыкаў.

Мне давалося быць там у тыя дні, калі з дапамогаю адменных свярдзёлкаў атрымалі першую прадукцыю, пайшоў першы беларускі граніт. Як відаць, з гэтай падзеі і належыць адлічваць гады новаму гораду, хоць яна і не была адзначана: горад нарадзіўся ціха і адразу ж узяўся за работу.

Міне год-паўтара, і паўтысячы адмысловых вагонаў з гранітнай крошкай будуць адбываць штодня з новай станцыі, для якой думай — не прыдумаш лепшага імя, як Гранітная. Нязвыкла і хораша гучыць яно для Беларусі!

Слаўная будучыня высвечваецца ў маладога горада! І калі крыху зазірнуць паперад, хоць бы ў самы бліжэйшы час, перад намі ўзнікнуць шырокія вуліцы, дамы, ахінутыя галінамі зялёных сямброў чалавека, палац культуры, басейн, сярэдняя школа, установы для тых грамадзян, што толькі нарадзіліся.

Пачатак пакладзены: два карпусы прынялі будаўнікоў і рабочых. Выконваючы дэпутацкія даручэнні, я паехаў на будаўнічую пляцоўку, пабыў у сталюцы, у агульных памяшканнях. Гэта не вялізныя, перанаселеныя пакоі, як звычайна ўяўляюць інтэрнаты, а двухпакаёвыя кватэры з ваннаю. Пакуль што свежавата — рэгулюецца ацяпленне. Усё роўна гэтае жылло, (Заканчэнне на 7-й стар.)

У СЯМ'І АДЗІНАЙ, ВОЛЬНАЙ Альгімантас БАЛТАКІС СЭРЦА І РАДЗІМА

У нас радзіма без краю
Прасторам сваім,
Ды змяшчаецца ў сэрцы
Маленькім маім.

Поўдзень, поўнач, усход,
Дзён святло, змрок начы—
Уся яна адлюстравана
У азёрах вачэй.

З гарамі
І далінамі,
З лясамі
І раўнінамі,
З зорнымі кар'ямі
І сонечнымі
Далямі.

У дзяржаве і ў сэрцы —
Вінаграднік і сад.
Вечным сном спяць у сэрцы
Халады, снегапад.

І ў дзяржаве і ў сэрцы —
Гул, людзей гамана.
Некранутая ў іх
Ёсць яшчэ ціліна.

У дзяржаве і ў сэрцы
Ёсць людзей магістраль.
Цеплыню іх дае мне
Антрацыт, хлеб і сталь.

І дзяржавы
І сэрца майго перастук —
Як святло і адбітак,
Быццам рэха і гук.

Нас,
Пакуль я жыў,
Разлучыць немагчыма.
Уся я ёсць, да драбніц,
Мне патрэбна
Айчына.

З гарамі
І далінамі,
З лясамі
І раўнінамі,
З зорнымі кар'ямі
І сонечнымі
Далямі.

Дасць яна мне
Узоры адвагі высокай.
Столькі жыць —
Колькі піць
Яе свежыя сокі.

І не можа таму —
У тым радзіма зарукай —
Без святла
Быць адбітак
І рэха
Без гучу.

Пераклаў з літоўскай
Мікола АЎРАМЧЫК.

Емяльян БУКАЎ

ХТО СКАЗАЎ?..

Хто сказаў — нас падзяляюць
мовы!..

Не паверу гэтакі хлусні!
Дужыя адным магутным
словам,
Гартаваныя ў адным агні.

За адну вялікую надзею
Мы стаім скалою ў кожны час.
І хоць носім рознае адзенне,
Сэрцы б'юцца адналькава
ў нас.

На шляху ляжаць каменны
груды,
Будучыя сцены карпусоў.
Іх шчасліваму узводзіць людзі,
Маладой сям'і працаўнікоў.

На праспектах Мінска,
Ашхабада
Вочы ясніць шчасця сінява.
Сэрца не кранае звада,
Здрада —
З намі ясназорная Масква.
Наша дружба братняя —
святая!
Крояць цемру праўды лемяхі.
Непагасным сонцам асвятляе
Леніна імя
Для нас шляхі!

Пераклаў з малдаўскай
Рыгор БАРАДУЛІН.

ЭТАПЫ САЛІДАРНАСЦІ І ДРУЖБЫ

ДАЎНЕЙ

— Можна дзе было і лепш — не ведаю, а ў нашых Шчорсах дык жылі дрэнна, — расказваў мне стары Аляксей Сазановіч з калгаса імя Шчорса Наваградскага раёна. — Жыта не веялі. Хаткі былі маленькія, вокны ў адну шыбку, не тое што цяпер — акно ў аршыны. Ды і адкуль тое багацце, калі на графа Храптовіча працавалі.

І не сцяпелі людзі — у дзевяцьсот пятым годзе пайшлі на забастоўку. Сабраліся ў канцы вёскі ў Сенькіным раўку, паставілі стол, на стол паставілі ікону. Падыходзілі да стала, цалавалі ікону і кляліся, што ніхто не выйдзе на работу. А чаго хацелі? Каб пан павысіў падзённую плату, не браў платы за мох і ягады з яго лесу, каб зменшыў цану на дрывы. А граф — ні за што! Тады мужыкі спалілі яму чатыры стагі сена і спалілі муку і сала на вазах. Граф паклікаў драгунаў і казакаў. Казакі пачалі біць і рабаваць людзей — у Самуся Орсіча два апошнія боханы хлеба забралі. І тут злосць аж закіпела: канаць будзем, а на работу не пойдзем! А няполатыя буракі зеллем зарастаюць, а лугі някошанымі стаяць. Граф пагражае. Адзін з нашых падаўся, выйшаў на работу. Дык што з ім зрабілі? Прывязалі да яго ног пастромкі, пастромкі прычапілі да каня і каня пугалі па хвосце сцэбанул. Болей здраднікаў не знайшлося...

Што ж граф? Ён прывёз з Польшчы мусіць ажно дзве сотні палякаў. Каб у полі рабілі. А палякі пагутарылі з людзьмі са Шчорсаў і на работу не пайшлі. Таксама забаставалі. Пасля таго ў вёску прыехаў сам губернатар, і плату павысілі, і ягад сабраць, моху надраць, сказалі, можна будзе бясплатна.

Бачыце: спагада палякаў нашай бядзе дапамагла...

НЯДАЎНА

Пасля рэвалюцыі 1905 года адбылася Вялікая Кастрычніцкая. З-пад улады Пецярбурга Гродзеншчына папала пад уладу Варшавы. Драгунаў і казакаў змянілі шпікі дэфензівы і паліцыянты, расійскія прыгняталікаў — польскія. Нязменнай засталася толькі польска-беларуская рабочая салідарнасць.

Вось два сведчанні — вытрымкі з дзвюх першамайскіх лістовак.

1932 год. Заклік польскіх камуністаў:

«Рабочыя! Сяляне! Крывавым тэрорам буржуазія хоча зламаць нашу барацьбу. Лютуюць надзвычайныя суды! Лес шыбеніц падняўся над Польшчай... Цячэ кроў. У Варшаве, у Сілезіі, у вугальных басейнах, у Заходняй Украіне і Заходняй Беларусі падаюць ад варожых паліцэйскіх куль рабочыя і сяляне...»

На дапамогу ім!

Першага мая — усе на вуліцу, на забастоўку, да турмаў! На барацьбу!»

1933 год. Заклік беларускіх камуністаў:

«Рабочыя Вільні, Гайнаўкі, Беластока, Гродна, Брэста, Пінска! Цяпер, калі забаставачная барацьба магутнай хваляй разлілася па ўсёй краіне, калі ў барацьбу ўключыліся рабочыя-тэкстыльшчыкі Беластока, шаўцы Вільні, бярыце ўсе прыклад з беластоцкіх тэкстыльшчыкаў, падымайцеся на барацьбу за свае жыццёвыя інтарэсы!..»

Так дзень за днём, Май за Маём, год за годам мацавалася пралетарская салідарнасць народаў-суседзяў. На новым, паслякастрычніцкім этапе прыгнечаныя ўжо не цалавалі ікону, а высока ўздымалі чырвоныя сцягі. Было праліта многа крыві, перажыта многа гора. Але наступіла перамога. І пралетарская салідарнасць узялася на новую, вышэйшую ступень і парадзіла цесную дружбу народаў-братоў.

ЦЯПЕР

«У дзень вашага свята, якое стала і нашым святам, святам усяго чалавецтва, аднаючыся думкамі і пачуццямі братэрскай салідарнасці з радзімай Вялікага Кастрычніка, мы жадаем вам далейшых поспехаў у працы і шчасця ў асабістым жыцці». Такую тэлеграму прыслалі да свята беластоцкія тэкстыльшчыкі сваім сябрам — тэкстыльшчыкам Гродна. Тэлеграма гэта — толькі адно са сведчанняў вялікай і цеснай дружбы працоўных Гродзеншчыны і Беластоцчыны, якая развіваецца столькі год, колькі існуе сацыялістычная Польшча.

Паміж беларусамі і палякамі пралягла дзяржаўная граніца. Яна, аднак, не раздзяляе, а злучае народы.

БРАТЫ ПА ЗБРОІ

На гэтай граніцы, між іншым, месяца паўтара назад быў зроблен «залаты шоў» дружбы.

Што гэта азначае?

Беласточчыне патрэбен газ. У нашай краіне газу дастаткова і для сваіх патрэб і на продаж. Не было газаводу. Палякі пракралі яго ад Беластока, а беларусы — ад Ваўкавыска да самай граніцы. І калі на граніцы трубы састыкаваліся, савецкі электразваршчык Уладзімір Апалонаў і польскі электразваршчык Мар'ян Рожэн сумесна зварылі апошні шоў. Па абодвух баках граніцы яго назвалі «залатым швом» («золотым швом») дружбы. Беларускія рабочыя атрымалі польскія, а польскія — савецкія ўзнагароды.

Добры сімвал той «залаты шоў»!

Стаў ужо традыцыйным абмен дэлегацыямі гродзенскіх і беласточскіх партыйных і камсамольскіх работнікаў, спецыялістаў прамысловасці і сельскай гаспадаркі, работнікаў асветы, аховы здароўя, абмен ансамблямі, калектывамі мастацкай самадзейнасці, выстаўкамі. Пастаянныя сяброўскія сувязі падтрымліваюць шклозавод «Нёман» і беласточскі шклозавод, педагагічны і медыцынскія інстытуты, Жыровіцкі саўгас-тэхнікум і Беласточскі сельскагаспадарчы тэхнікум, а таксама тэкстыльшчыні, чыгуначнікі, металісты. Летась гандлёвыя арганізацыі Гродна закупілі ў Беластоку тавараў на 2,5 мільёна рублёў, а беласточкія — амаль на 3 мільёны рублёў беларускіх тавараў. Мінным летам польскія сяляне прадалі ў Гродна 200 тон клубнікі, і яна так прыйшла нам да спадабы, што гэтка аперация будзе абавязкова паўторана сёлета.

Кожны год 90 беларускіх дзяцей едуць на летні адпачынак з Гродзеншчыны ў Польшчу і 90 польскіх — у лятні лагеры Прынямоння. Кожны год таксама 30 беларускіх рабочых адпачываюць каля польскага горада Аўгустова і столькі ж польскіх у доме адпачынку «Рось» пад Ваўкавыскам. А наогул Гродзенская вобласць штогод прымае 20 тысяч гасцей з-за граніцы, у чым не адстае і Беластоцкае ваяводства.

Варта, дарэчы, успомніць, што на сумежных тэрыторыях паміж мацнейшымі палякамі і беларусамі час ад часу ўспыхае таксама і барацьба. Летась, напрыклад, футбалісты гродзенскага «Хіміка» паехалі ў Беласток і выйгралі там два матчы. Польскія футбалісты не засталіся ў даўгу — яны завіталі ў Слонім і перамаглі гарадскую зборную каманду. У абодвух выпадках, вядома, публіка злавалася на пераможаных і, па закону гасцінасці, гарача вітала пераможцаў.

Самая значная падзея ў дружалюбных сувязях суседзяў адбылася мінным летам, калі праходзілі дні Беларусі ў Польскай Народнай Рэспубліцы.

Завод сталярных будаўнічых дэталей у польскім горадзе Сакулка ў тым дні назвалі імем выдатнага беларускага дзяржаўнага дзеяча, нацыянальнага героя Беларусі Сяргея Прытыцкага. Ён нарадзіўся ў вёсцы Гарнавічы каля Сакулкі. Ён быў слаўным і мужным беларускім камуністам-падпольшчыкам у гады панавання буржуазнай Польшчы.

Калі польскія ўлады прысудзілі Сяргея Прытыцкага да пакарання смерцю, гнеўна пратэставала ўся працоўная Еўропа. За яго жыццё змагаліся рабочыя Беластока, Сакулкі, Гродна, Вільна, многіх іншых гарадоў, мястэчак і вёсак. І цяпер у Шчорсаўскім калгасным музеі, у гродзенскім і беласточскім музеях можна ўбачыць лістоўкі з палымымі заклікамі беларускіх і польскіх камуністаў не дапусціць злчынства. Салідарнасць перамагла — Сяргея Прытыцкага выратавалі.

І вось цяпер яго імем польскія рабочыя назвалі свой завод, стварылі на ім невялікі мемарыяльны музей, прысвечаны памяці Прытыцкага.

На ўрачыстым мітынг у Сакулцы польскія гаспадары і беларускія госці выступалі з прамовамі, успаміналі мінулы сумесны барацьбу і салідарнасць, агульнае змаганне з фашысцкай наваляй, гаварылі аб адзінстве мэт — будаўніцтве сацыялізму і камунізму.

Потым гаспадары і госці разам спявалі «Інтернацыяналі» — пралетарскі гімн, які іх бацькі і дзяды спявалі і ў рэвалюцыю 1905 года, і ў пазнейшыя часы. А потым на гарадскую плошчу Сакулкі прыйшлі гродзенскія і беласточскія артысты. Два ансамблі адзіным хорам заспявалі песню аб дружбе. Гэту песню дружына падхапілі ўсе жыхары горада.

Уладзімір БЯГУН.

У Польскай Народнай Рэспубліцы ў мінным годзе праходзілі Дні Беларускай ССР. Мітынг, прысвечаны польска-савецкай дружбе і прысваенню імя С. Прытыцкага заводу будаўнічых дэталей, адбыўся ў горадзе Сакулцы Беластоцкага ваяводства. Перад польскімі сябрамі выступае Наваградскі народны ансамбль песні і танца «Свіцязь».

Фота А. ПЕРАХОДА.

ГЭТАМУ здымку — тры дзесяткі гадоў. Глядзіш на яго і міжволі ўяўляеш, як летнім днём, у спакойную хвіліну (а іх было так многа) партызанскі аматар-фотграф скамандаваў:

— А ну, хлопцы, становіся! Не думаў тады ён, што здымае для нашчадкаў, што стане яго здымак сапраўдным дакументам гісторыі.

Углядзіцеся ў твары чатырох хлопцаў. У іх шчырыя ўсмешкі, адкрытыя позіркы. Так могуць глядзець толькі сумленныя людзі. У гэтую беларускую вёску іх прывялі розныя шляхі, але адна мэта, адно жаданне — змагацца з фашызмам, не шкадуючы жыцця.

Стаць браты па зброі, браты па барацьбе: немец Герберт Дзітц, француз Альберт Барбіш, беларусы А. Кручкоў і Г. Рыбалка. Усе яны члены інтэрнацыянальнай дыверсійнай групы партызанскага атрада імя Катоўскага брыгады «Народныя мсціўцы». Камандаваў групай беларус Міхаіл Зарэмба. У групу ўваходзілі таксама французы Іган Вінклер і Леон Вердэн.

Захаваўся баявы лісток атрада, у якім Л. Вердэн пісаў: «За кароткі час група знішчыла тры варожыя аўтамашыны і столькі ж бронемашыны. Надалей мы, французы-партызаны, аб'ячаем узмаціць нашу барацьбу супраць ненавіснага ўсім народам фашызму».

У радах беларускіх партызан былі палякі і балгары, чэхі і славакі, італьянцы і французы, бельгійцы і немцы... Самаадданай барацьбой супраць агульнага ворага яны заваявалі любоў і павагу. У партызанскіх атрадах з антыфашыстаў былі створаны інтэрнацыянальныя роты, узводы. Побач з беларускімі партызанамі яны храбра змагаліся з фашыстамі, набліжаючы час вызвалення і сваіх краін.

У лютым 1943 года ў вёсцы Вялікічы Барысаўскага раёна 17 французцаў спалілі будынак, дзе размяшчалася паліцыя, захапілі зброю і пайшлі да партызан.

У складзе партызанскага атрада імя М. Шчорса ў Мінскай вобласці змагаўся з гітлераўцамі Раберт Жан. Былы студэнт Парыжскага электратэхнічнага інстытута, ён быў гвалтоўна мабілізаваны і накіраваны фашыстамі на Усходні фронт. У лістападзе 1942 года добраахвотна ўступіў у партызанскі атрад. Уздзельнічаў у многіх баявых аперациях: падрыве трох варожых эшалонаў з жывой сілай і тэхнікай, разгроме варожага гарнізона ў вёсцы Глівіна і інш. Уступаючы ў рады Ленінскага камсамола, Раберт Жан пісаў у заяве: «Я клянуся гонарам, што стану сапраўдным камуністам, што буду слухацца сваіх камандзіраў, буду змагацца за перамогу бальшавікоў, за вызваленне маіх блізкіх, Францыі і ўсяго

свету ад ярма нямецка-фашысцкай Германіі... А калі дзядзецца памерці, то памру за Францыю, за саюз народаў усіх краін свету, якія ідуць да камунізму».

Няхай жыве Савецкі Саюз!

Няхай жыве Францыя!

Адважным партызанскім разведчыкам быў француз Поль Мейё. Ён часта прабіраўся ў варожыя гарнізоны і прыносіў у атрад важныя разведданыя аб праціўніку. У ліпені 1944 года Поль быў схоплены фашыстамі і загінуў пасля жорсткіх катаванняў.

Восенню 1942 года партызаны атрада Героя Савецкага Саюза С. Ваўшасавы (Градава) устанавілі сувязь з групай французцаў з барысаўскага гарнізона, якія рамантавалі мост цераз раку Бярэзіну ля вёскі Беліна. З іх дапамогай партызаны зноў разбурылі адноўлены мост.

Летам 1943 года на станцыю Аўрамаўская на Палессі прыбылі каля 150 сербаў, харватаў, македонцаў для работы на чыгуны і ў гарнізоне. Яны знаходзіліся пад аховаю гітлераўцаў. Мясцовыя партызаны і падпольшчыкі ўстанавілі з імі сувязь, у выніку чаго ў ноч на 30 ліпеня 1943 года ў партызанскі атрад імя Суварова ўліліся югаслаўскія патрыёты.

Сярод тых, хто перайшоў на бок партызан, быў серб Барабаш. Ён стаў атрадным урачом. Часта хадзіў на баявыя заданні. У вольныя минуты, седзячы ля кастра, іграў на скрыпцы для сваіх беларускіх баявых сяброў родныя югаслаўскія мелодыі. Пасля вызвалення Хойніцкага раёна ад гітлераўскіх акупантаў Барабаш застаўся ў раёне для барацьбы з эпідэміяй тыфу, якая ўспыхнула там. Але не ўбярэгся сам і памёр ад тыфу ў 1944 годзе. Пахаваны ён у гарадскім пасёлку Хойнікі. Баявы сябра Барабаша А. Чакатоўскі доўга захоўваў яго скрыпку, якую затым перадаў музею гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

У брыгадзе «За Радзіму» Гомельскай вобласці актыўна змагаўся з фашыстамі серб Бранка Хрнячкі. На яго баявым рахунку пушчаны пад ахон варожы эшалон, 50 узарваных рэек у перыяд «крэйкавай вайны». Ён быў узнагароджаны медалём «Партызану Айчыннай вайны» II ступені.

Вялікай любоўю і павагай у партызан карыстаўся камандзір атрада «Спартак» партызанскай брыгады «Бальшавік» Мінскай вобласці Франц Горак.

У пачатку 1943 года Франц прыбыў у Мінск, працаваў шафёрам у нямецкай воінскай часці. З першых жа дзён ён пачаў шкодзіць гітлераўцам: адкрываў цыстэрны з бензінам, падсыпаў пясок у масла, пракольваў шыны ў аўтамашынах і г. д. 23 лютага 1943 года, захапіўшы аўтамат, два маўзеры, дзве вінтоўкі, тры пісталеты, патроны, пайшоў да партызан. У баях Франц паказаў сябе

смелым, кемлівым байцом. Неўзабаве яго прызначылі камандзірам атрада. Партызаны пад яго камандаваннем узарвалі 7 мастоў, разграмілі 3 нэрхтоўчыя пункты, якія пастаўлялі прадукты для гітлераўскай арміі, зрабілі 19 дыверсій на чыгуныцы Мінск — Маладзечна. Пасля вызвалення Беларусі Франц Горак у складзе чэхаславацкага корпуса пад камандаваннем генерала Свабоды ўдзельнічаў у вызваленні сваёй краіны.

На тэрыторыі Беларусі актыўна дзейнічала група іспанцаў — інструктараў-падрыхтоўнікаў. Камандзірам адной з іх быў член Камуністычнай партыі Іспаніі Хуан Іглесінас. У верасні 1942 года невялікая група партызан на чале з ім выйшла на «жалезку». Хуан пачаў устанавліваць міну. Варожыя ахова заўважыла партызан. Тым адкрылі агонь, каб прыкрыць свайго камандзіра. Праз некалькі хвілін на міне падарваўся варожы эшалон, які ішоў да лініі фронту. Тым часам гітлераўцы акружылі жменьку партызан, і пры прарыве з акружэння Хуан Іглесінас загінуў.

У Аршанскім і Полацкім раёнах Віцебскай вобласці інструктарам падрыхтоўкі справы быў іспанец Флорэс Фернандэс Хасэ-Марыя. Разам з партызанамі хадзіў на падрыхтоўку варожых эшалонаў. У адным з баёў быў паранены і адпраўлены самалётам на Вялікую зямлю. Зараз Флорэс Фернандэс Хасэ-Марыя працуе выкладчыкам у Мінскім інстытуце замежных моў. Ён узнагароджаны ордэнам Чырвонай Зоркі.

Сярод партызан Беларусі было шмат нямецкіх антыфашыстаў. Вялікую работу супраць гітлераўцаў вяла група нямецкіх патрыётаў № 117 на тэрыторыі былой Баранавіцкай вобласці.

Камандзірам партызанскага атрада «Храбрацы» быў нямецкі камуніст Карл Лінке, а яго сын Гейнц змагаўся з фашыстамі ў атрадзе С. Ваўшасавы на Міншчыне.

У войсках праціўніка працаваў нямецкі камуніст Петэр Флорын («Таварыш Андрэй»). Актыўна дапамагаў партызанам немец Пауль Сасноўскі. Праз партызанскага сувязнога І. Тарасавы ён паведамляў аб умацаваннях варожага гарнізона ў Бяльнічах, аб перамяшчэнні варожых войск. Пауль Сасноўскі быў пакараны смерцю фашыстамі ў студзені 1943 года. У горадзе Пархіме (ГДР) на доме, дзе жыў Пауль Сасноўскі, устаюна мемарыяльная дошка. Яго імем названа адна з вуліц горада.

Сваёй барацьбой заручыўся антыфашысты набліжалі час перамогі над гітлерызмам, умацоўвалі пралетарскае адзінства ўсіх народаў.

Р. ЧАРНАГЛАЗАВА,
загадчык партызанскага аддзела Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

ЗА ПРОЧНЫЙ И СПРАВЕДЛИВЫЙ МИР НА БЛИЖНЕМ ВОСТОКЕ

Народная Республика Болгария, Венгерская Народная Республика, Германская Демократическая Республика, Польская Народная Республика, Социалистическая Республика Румыния, Союз Советских Социалистических Республик и Чехословацкая Социалистическая Республика, представленные на совещании Политического консультативного комитета государств — участников Варшавского Договора, констатируют, что Ближний Восток по-прежнему остается опасным очагом международной напряженности. Израиль, пользуясь поддержкой внешних империалистических сил, продолжает проводить агрессивную политику, упорно отказывается выполнить решения ООН, освободить оккупированные арабские территории, грубо попирает законные национальные права арабских народов.

Вспышка военных действий в октябре 1973 г. еще раз показала всю взрывоопасность ситуации в этом районе, существующую здесь постоянную угрозу всеобщему миру. В ходе этих событий была подтверждена принципиальная важность дружбы и сотрудничества арабских государств с социалистическими странами.

Участники совещания отмечают значение мирной конференции по Ближнему Востоку в Женеве, необходимость участия в ней всех непосредственно заинтересованных государств, а также представителей арабского народа Палестины и считают, что дальнейшее продолжение ее работы должно привести прежде всего к решению ключевых проблем ближневосточного урегулирования — выводу израильских войск со всех оккупированных арабских территорий, обеспечению законных прав арабского народа Палестины в соответствии с его национальными стремлениями, гарантированию безопасности, целостности и суверенитета всех государств этого района.

Государства — участники совещания готовы усилить свою деятельность, чтобы содействовать политическому урегулированию конфликта, и призывают все государства

способствовать становлению справедливого и прочного мира на Ближнем Востоке. Рассматривая договоренность о разъединении войск как первый, предварительный шаг на пути общего урегулирования проблемы Ближнего Востока, участники совещания считают, что за этим непременно должны последовать другие шаги, направленные на выполнение всех положений резолюций Совета Безопасности от 22 ноября 1967 г. и 22 октября 1973 г. Позитивный вклад в поддержание мира в этом районе вносит присутствие чрезвычайных вооруженных сил ООН.

Социалистические государства — участники совещания твердо и неизменно поддерживают борьбу арабских народов против империалистической политики агрессии, за справедливый и прочный мир, за обеспечение их свободного развития, социального и экономического прогресса. Достижение этих важных целей общественного развития неразрывно связано с борьбой против тех сил, которые стремятся свернуть арабские народы с прогрессивного пути, вновь поставить их в политическую и экономическую зависимость от империалистических сил.

В лице социалистических стран народы арабских стран имеют верных друзей, которые были и остаются вместе с ними и в периоды мирного строительства, и в моменты опасности для их свободы и независимости. Политика социалистических государств в отношении стран арабского мира последовательна и принципиальна, она основана на глубоком понимании их национальных устремлений и проблем социально-экономического развития, не подвержена конъюнктурным колебаниям.

Государства — участники совещания намерены и впредь развивать отношения дружбы и сотрудничества с арабскими странами на основе общности целей в борьбе против империализма и неокolonialизма, за мир, свободу народов и социальный прогресс.

Варшава, 18 апреля 1974 года.

На выборках.
Фота К. ЯКУБОВИЧА.

ЗА ПРОЧНЫЙ МИР ВО ВЬЕТНАМЕ, ЗА ОБЕСПЕЧЕНИЕ СПРАВЕДЛИВЫХ НАЦИОНАЛЬНЫХ ИНТЕРЕСОВ ВЬЕТНАМСКОГО НАРОДА

Народная Республика Болгария, Венгерская Народная Республика, Германская Демократическая Республика, Польская Народная Республика, Социалистическая Республика Румыния, Союз Советских Социалистических Республик и Чехословацкая Социалистическая Республика, представленные на совещании Политического консультативного комитета государств — участников Варшавского Договора в Варшаве, подтверждают принципиальную оценку парижского соглашения как исторического достижения героического вьетнамского народа, общей победы социалистических стран, национально-освободительных сил, всего прогрессивного человечества.

Они констатируют, что за период, прошедший с момента вступления в силу этого соглашения, наметился определенный прогресс в нормализации обстановки во Вьетнаме. Прекращение империалистической агрессии, вывод из Южного Вьетнама иностранных войск, практические мероприятия, осуществленные сторонами по реализации ряда статей парижского соглашения, — все это создает предпосылки для закрепления начавшегося поворота от войны к миру, для перехода к решению задач социалистического строительства в Северном Вьетнаме и развития Южного Вьетнама по пути мира, независимости, демократии и нейтралитета, содействует общему оздоровлению политического климата на Индокитайском полуострове и в целом в Юго-Восточной Азии.

Вместе с тем участники совещания отмечают, что сайгонская администрация, опирающаяся на поддержку внешних империалистических сил, пытается любыми средствами воспрепятствовать выполнению парижского соглашения и сорвать политическое урегулирование. Они решительно осуждают подрывные действия сайгонской администрации, систематические вооруженные провокации против районов, находящихся под контролем Временного ре-

волюционного правительства Республики Южный Вьетнам.

Страны — участницы совещания выражают полную поддержку курсу правительства Демократической Республики Вьетнам и Временного революционного правительства Республики Южный Вьетнам, предусматривающему строгое и неукоснительное выполнение парижского соглашения всеми подписавшими этот документ сторонами, и новой конструктивной инициативе, с которой выступило 22 марта 1974 года Временное революционное правительство Республики Южный Вьетнам.

Полное прекращение огня, предоставление населению демократических свобод, быстрое проведение переговоров двух южновьетнамских сторон по вопросу формирования национального совета национального примирения и согласия с целью подготовки благоприятных условий для проведения всеобщих выборов — таков реальный путь упрочения мира, нормализации обстановки в Южном Вьетнаме.

Участники совещания подтверждают свою солидарность с вьетнамским народом и выражают твердую уверенность в том, что, опираясь на поддержку братских социалистических стран, всех прогрессивных сил, вьетнамский народ добьется успеха в строительстве социализма на севере страны, в решении внутривьетнамских проблем на юге, в создании мирного, единого, независимого, демократического Вьетнама.

Действуя в духе принципов пролетарского интернационализма, государства — участники настоящего совещания будут по-прежнему оказывать всестороннюю поддержку и помощь вьетнамскому народу в решении стоящих перед ним важнейших задач по обеспечению мира, свободы и независимости, в осуществлении его справедливых чаяний.

Варшава, 18 апреля 1974 года.

ПРЕКРАТИТЬ ПРОИЗВОЛ И ПРЕСЛЕДОВАНИЕ ДЕМОКРАТОВ В ЧИЛИ!

Народная Республика Болгария, Венгерская Народная Республика, Германская Демократическая Республика, Польская Народная Республика, Социалистическая Республика Румыния, Союз Советских Социалистических Республик и Чехословацкая Социалистическая Республика, представленные на совещании Политического консультативного комитета государств — участников Варшавского Договора в Варшаве, заявляют о своей глубокой обеспокоенности положением, создавшимся в Чили после свержения в сентябре 1973 года конституционного правительства Народного единства, и решительно осуждают произвол чилийской военной хунты, преследования демократов, творимые ею бесчинства и незаконные, что является грубым нарушением Устава ООН, Всеобщей декларации прав человека, международных пактов о правах человека, принятых ООН.

Более полугода прошло со дня совершения в Чили военно-фашистского переворота, первой жертвой которого стал законно избранный президент Сальвадор Альенде — один из выдающихся деятелей национально-освободительного движения, посвятивший свою жизнь делу свободы чилийского народа.

В стране сохраняется чрезвычайное положение, развязан жестокий террор, подавляются все прогрессивные силы чилийского общества, запрещены все политические партии, профсоюзы и общественные организации.

В концентрационных лагерях Досон, Кирикина, Чакабуко, Писагуа и многих других томятся тысячи чилийских патриотов, единственным преступлением которых была любовь к своей родине, верность идеалам демократии и прогресса.

В застенках военной хунты в нечеловеческих условиях содержатся выдающиеся представители чилийского наро-

да — Генеральный секретарь Коммунистической партии Луис Корвалан, бывший министр иностранных дел социалист Луис Ансельмо Альмейда, председатель радикальной партии Ансельмо Суле и другие представители правительства и партий Народного единства. В стране ликвидированы социальные завоевания трудящихся, проводятся массовые увольнения тех, кто придерживался прогрессивных взглядов.

Преступления чилийской военной хунты осуждены мировым общественным мнением, в том числе всеми прогрессивными, свободолюбивыми силами Латинской Америки. Придет время, когда чилийский народ с презрением отбросит тех, кто сегодня пытается возродить призрак средневековой инквизиции и обскурантизма.

В своей борьбе народ Чили может и впредь рассчитывать на последовательную поддержку со стороны народов социалистических стран. Участники совещания решительно требуют немедленного освобождения Луиса Корвалана, Клодомиро Альмейды, Ансельмо Суле, всех других чилийских демократов и патриотов, находящихся в заточении.

Государства — участники настоящего совещания призывают другие государства, которым дорого дело прогресса на нашей планете, выступить в защиту прав человека, достоинства и ценности человеческой личности в Чили. Они обращаются к мировому общественному мнению с призывом еще шире развернуть кампанию международной солидарности с чилийским народом в его борьбе против кровавого террора, за восстановление демократических прав и свобод в своей стране.

Участники совещания выражают глубокое убеждение, что чилийский народ одержит победу в борьбе за восстановление демократии и подлинной независимости Чили.

Варшава, 18 апреля 1974 года.

ЮБИЛЕЙНАЯ КНИЖНАЯ ВЫСТАВКА

Книжная выставка, посвященная 50-летию установления дипломатических отношений между СССР и Швецией, открылась в здании Каралежской библиотеки в Стокгольме. На выставке представлены творческие классика и советские писатели, перекладенные на шведскую мову. Специально раздел посвящен шведским книгам, выданным в СССР.

У связи с выставкой стокгольмский друк адзначае, што шведы выказваюць вялікую цікакасць да рускай і савецкай літаратуры. Асабліва шырокае попытам карыстаюцца творцы Л. Талстога, Ф. Дастаеўскага, М. Горкага, М. Шалахава і іншых аўтараў. На сцэне шведскіх тэатраў з поспехам ідуць п'янастайкі на п'есах рускіх і савецкіх драматургаў, такіх як «Ворагі» М. Горкага, «Вішнёвы сад» А. Чэхава, «Антымістычная трагедыя» У. Вішнёўскага.

Тое, што месцам правядзення юбілейнай выставкі была выбрана менавіта Каралежская бібліятэка, не з'яўляецца выпадковасцю. Гэта буйнейшая ў свеце кнігасховішча. Бібліятэка падтрымлівае цесныя сувязі з многімі кнігасховішчамі свету, у тым ліку з Дзяржаўнай бібліятэкай ім. У. І. Леніна ў Маскве. У абмен на выданыя ў Швецыю кнігі савецкіх калегі штогод перадаюць у дар Каралежскай бібліятэцы 1000 кніг, якія выцякаюць у СССР.

У стокгольмскай бібліятэцы працаваў У. І. Ленін у час свайго знаходжання ў снежні 1907 года ў шведскай сталіцы. Ён вывучаў працы па філасофіі і матэрыялы па пытаннях сельскай гаспадаркі ў краінах Заходняй Еўропы і ў ЗША. Пра гэта гаворыць спіс кніг, якія чытаў у бібліятэцы У. І. Ленін. Адміністрацыя бібліятэкі безражліва захоўвае кнігу наведвальнікаў, у якой Уладзімір Ільіч тройчы распісаўся.

В. ШВЯЦОУ.

БУДУ ПЕРАКЛАДАЦЬ З БЕЛАРУСКАЙ

У аспірантуры Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Леніна займаецца балгарка Румяна ЭУЦІМАВА. Яе навуковая спецыялізацыя — беларуская літаратура. Наша гасця расказвае пра сваю работу ў галіне беларуска-балгарскіх літаратурных сувязей.

кай літаратуры Сафійскага ўніверсітэта прафесар Сімеон Русакіеў. Ён быў маім першым навуковым кіраўніком, і з яго дапамогай я зрабіла першыя крокі ў вывучэнні беларускай літаратуры.

Паспяхова здача конкурсных экзаменаў адкрыла мне дарогу ў Мінск. Амаль два гады я ўжо жыю ў Мінску, але і сёння з хваляваннем успамінаю свае першыя сустрэчы на беларускай зямлі, добрых і ўважлівых людзей, якія ўмеюць цёпла і сардэчна прымаць гасцей. Гэта да многага абавязвае мяне: такія адносіны трэба апраўдаць.

У Мінску маім навуковым кіраўніком стаў прафесар Навуменка. Ён і іншыя выкладчыкі кафедры беларускай літаратуры заўсёды дапамагаюць мне, гатовы адказаць на любое пытанне.

Для сваёй дысертацыйнай работы я абрала тэму «Беларуска-балгарскія літаратурныя сувязі». Адразу ўзніклі розныя праблемы. І першая — беларуская мова. Я чытала па-беларуску, што-нішто разумела, але гаварыць было вельмі цяжка. Пачаліся заняткі з выкладчыкам Міхаілам Сыраквахам. Мы займаліся паўгода: пісалі, перакладалі, разбіралі сказы, і перада мной раскрылася багацце беларускай мовы, цёплай і сардэчнай, як і самі людзі Беларусі.

Чытаць творы беларускіх пісьменнікаў на мове арыгінала — велізарнае задавальненне, якое не можа даць ніводны самы дасканалы пераклад. Але разумючы гэта, я ўсё ж рыхтую сябе для цяжкай работы перакладчыка, бо багацце адной нацыянальнай літаратуры павінна дайсці да многіх людзей, стаць іх здабыткам. Таленавітая беларуская літаратура заслужвае гэтага.

У Балгарыі перакладзены творы беларускіх класікаў, некаторых вядомых сучасных паэтаў і празаікаў, але хацелася б убачыць на балгарскай мове больш беларускіх твораў — аповесці Навуменкі, Пташнікава, Чыгрынава, Сачанкі і многае іншае. Гэта будучыя планы, а пакуль трэба рэалізаваць больш блізкія. Наперадзе — абарона дысертацыі.

Пра беларуска-балгарскія літаратурныя сувязі можна пісаць многа. Яны ўвесь час пашыраюцца і паглыбляюцца. У Беларусі з'явіўся шэраг перакладаў з балгарскай мовы, плённа працуюць над мастацкімі перакладамі Н. Гілевіч, А. Разанаў, Г. Бураўкін і іншыя. Выйшлі цікавыя даследаванні, якія сістэматызуюць і храналагічна прасочваюць гэтыя сувязі: «Беларуска-балгарскія літаратурныя сувязі» (1964), «Усяму свету — свой дар» (1973), «Беларусь і Балгарыя» (1974). Пералічыць імяні — доказ таго, што шмат ужо зроблена ў гэтай галіне, але многае яшчэ чакае літаратурных даследчыкаў.

Румяна ЭУЦІМАВА.

руйскі тэатр драмы і камедыі паедзе ў Чарнігаў і Драгобыч. Беларускія глядачы пазнаёмяцца са спектаклямі тэатральных калектываў з Драгобыча, Севастопаля, Чарнавіц, Цярнопаля, Крывога Рога, Луцка.

Алма-Ата, Фрунзе, Цалінаград — у пяці рэспубліках пройдуць канцэрты Дзяржаўнай харавой капэлы БССР, якая ўжо выехала на гастролі. У гарадах Прыбалтыкі, РСФСР, Украіны, Малдавіі пабываюць калектывы канцэртна-эстраднага бюро Белдзяржфілармоніі. Аднак трэба адзначыць, што самае значнае месца ў планах гастрольнага ўдзелу займаюць беларускія маршруты. Мінская, Гомельская, Брэсцкая, Віцебская, Магілёўская, Гродзенская вобласці — па такіх адрасках

ГАСТРОЛЬНАЯ АФІША

Выканаўчая дзейнасць і гастролі ўзаемазвязаны. Першае, большая колькасць глядачоў убачыць канцэртную праграму ці спектакль. Не выязджаючы са свайго горада, рэспублікі, можна пазнаёміцца з майстэрствам выдатных артыстаў краіны, свету. Так, мінчане ў хуткім часе атрымаюць магчымасць пабываць на спектаклях Вялікага тэатра оперы і балета СССР, які ў маі — ліпені будзе выступаць у сталіцы Беларусі. Па-другое, гастрольныя паездкі ў брацкія рэспублікі прыносяць вялікую карысць і асобным выканаўцам, і цэлым мастацкім калектывам. Новыя ўражанні, знаёмства з многаацыянальным мастацтвам Савецкай краіны ўзбагачаюць рэпертуар, дапамагаюць ярчэй і глыбей увабляць на сцэне творы аўтараў з іншых рэспублік. Скажам, паездка танцавальнага ансамбля ў Малдавію можа ўнесці пэўныя карэктывы ў малюнак народнага малдаўскага танца, які выконвае гэты калектыў.

Гастрольны абмен пашырае культурныя кантакты паміж саюзнымі рэспублікамі. Сёлета, напрыклад, амаль усе беларускія тэатры выязджаюць на Украіну, а многія украінскія тэатральныя калектывы будуць у Беларусі. Кіюляне убачаць спектаклі Акадэмічнага тэатра імя Я. Купалы, жыхары Херсона і Нікалаева — спектаклі Рускага драматычнага тэатра імя Горкага, Дзяржаўны тэатр музычнай камедыі БССР пакажа свае работы ў Чарнігаве, Гомельскі абласны драматычны тэатр выступіць у Херсоне і Крывым Рогу, Брэсці — у Луцку, Магілёўскі — у Сумах, Ваб-

накіруюцца Дзяржаўны народны хор і Дзяржаўны ансамбль танца БССР, калектывы многіх тэатраў і канцэртныя брыгады абедзвюх нашых філармоній.

З кожным годам пашыраюцца зарубежныя гастролі беларускіх артыстаў. У пачатку года вялікае турнэ па краінах Афрыкі зрабіў заслужаны артыст БССР Віктар Вуляч. Нядаўна вярнуўся з ФРГ вакальна-інструментальны ансамбль «Песняры». У гастрольную паездку па Польшчы збіраецца Дзяржаўны аркестр народных інструментаў. Балетная труппа Вялікага тэатра оперы і балета БССР запрошана ў Венгрыю для ўдзелу ў «Сегедскіх гульнях». Дзяржаўны ансамбль танца БССР паедзе ў Германскую Дэмакратычную Рэспубліку. Шэсць беларускіх салістаў балета атрымалі запрашэнне з Хельсінкі выступіць у балете «Спартак». У балетах «Жызэль» і «Спартак» на сцэне Вроцлаўскага тэатра будуць танцаваць Л. Бржазоўская і Ю. Траян, Н. Паўлава і У. Глінскі. Салістка Беларускай оперы С. Данілюк прыме ўдзел у музычным свяце «Пражская вясна-74».

Сёлета наша рэспубліка адзначае 30-годдзе з дня вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Гэты дарагі сэрцу беларусаў юбілей знойдзе адлюстраванне ў гастрольным рэпертуары тэатраў, канцэртных праграм. Далёка ад Беларусі будуць гучаць творы, якія раскажуць нашым сябрам аб самаахвярнай барацьбе рэспублікі-партызанкі, аб росквіце краю, якому свабоду прынесла супольнае змаганне ўсіх народаў Савецкай краіны.

Пра сябе пісаць нялёгка. Трэба вяртацца назад, у пражытыя гады, і падводзіць вынікі зробленаму. А калі прайшло не так многа год, занятых самастойнай работай, і пералік зробленага не такі ўжо вялікі, пісаць яшчэ цяжэй, бо хочацца больш думаць і гаварыць пра будучае.

Мая цяперашняя работа і бліжэйшыя планы часна звязаны з беларускай літаратурай, якая цалкам захапіла мяне, кожны дзень побач са мной, у маіх думках, напэўна, назавуць увайшла ў мае жыццё. Як і калі гэта пачалося? Неяк я ўбачыла беларускі фільм па аповесці Васіля Быкава «Альпійская балада». Вобразы герояў карціны зрабілі моцнае ўражанне, надоўга засталіся ў памяці. І калі праз некалькі год мне, студэнцы факультэта слаўянскіх філалогій Сафійскага ўніверсітэта, прадставілася магчымасць выбраць тэму дыпломнай работы па аповесці В. Быкава «Альпійская балада», я з радасцю ўзялася за яе.

Працаваць над гэтай тэмай было вельмі цікава. Але адна аповесць не давала ўвяснення аб творчасці пісьменніка, яго стылі, грамадзянскай пазіцыі аўтара. Я перачытала ўсе творы Быкава, перакладзеныя і выдадзеныя ў Балгарыі да 1971 года, — «Трэцію ракету», «Франтавыя старонкі», «Пастку», «Альпійскую баладу». Астатняе давялося чытаць у перакладзе на рускую мову, нейкую частку — у арыгінале, па-беларуску.

Зразумела, мае веды ў беларускай мове былі мінімальныя. Ва ўніверсітэце нас знаёмлілі з характэрнымі асаблівасцямі мовы, але гэтага было яўна недастаткова. У той час я адчула, як незнаёмае і цяжкае можа зрабіцца вельмі прываблівым. З дапамогай падручнікаў, слоўніка паступова пачала падыходзіць да непрыступнай цытадэлі.

Пасля заканчэння Сафійскага ўніверсітэта мае сувязі з беларускай літаратурай не парваліся. Адразу пасля абароны дыплама я прыняла ўдзел у конкурсе для паступлення ў аспірантуру Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта па спецыяльнасці беларуская літаратура. Сама б я, напэўна, не здолела разабрацца ў складанай праграме падрыхтоўкі, але мне вельмі дапамог вялікі сябар Савецкай краіны, загадчык кафедры рускай класічнай і савец-

Далёка за межамі рэспублікі славіцца сваімі мастацкімі вырабамі Жлобінская фабрыка інкрустацыі. Сувеніры, зробленыя рукамі беларускіх умельцаў, экспануюцца на міжнародных выстаўках, прадаюцца на кірмашах. **НА ЗДЫМКУ:** мастак па роспісу пано Тамара ЦАЛКОВІК.

Фота Ч. МЕЗІНА.

У НАС НА ПАЛЕССІ

(Заканчэнне. Пачатак на 4-й стар.)

Навакол што ні крок — велічэзныя зрухі: перайначваецца праца, змяняюцца побыт і псіхалогія, нацыянальны ўклад і каларыт. А што тычыць аддачы, дык ці можа яна не адбыцца? Хіба што паміж праграмаваннем падзей і людзей у сэрцы і дасягненнем мастацкага твору пройдзе нейкі час, але ж ніхто і не вымагае выхаду вершаванага радка з хуткасцю электронных машын.

Паспрабую спаслацца на свой сціплы вопыт. Нядаўна закончаная друкаваннем паэма «Як нараджаўся новы свет» не ўзнікла б, каб не паездкі на Палессе і Нафтабуд. Яны ўзбагацілі мяне духоўна, паўстала неадкладная і не-

адольная патрэба сабраць у вобраз рысы, падгледжаныя ў маіх маладых сучаснікаў, разабрацца, у чым яны падобны і непадобны на папярэднікаў, рабочых, з якімі рэспубліка пачынала сваё прамысловое жыццё.

Так у паэме з'явіўся, магчыма пункцірна, рабочы хлопчына Жорка, асветнік, Скарына, так сказаць, нафтавай эры.

Яму ўсё любя, ўсё па мерцы,
І несці зможа больш,
Чым нёс...
Калі ўзняліся нафты рэкі,
Дык не інакш, як праз яго,
Калі праходзіць душы
крэкінг, —
Зноў праз яго, праз аднаго.

«Ткачыха» на заводзе шкловалакна не толькі адкрыла позірку пераход шкла з аднаго стану ў другі, а і паказала шлях развагам пра перагартоўку пакаленняў і людскіх парод.

У імя дружбы і братэрства народаў людзі розных нацый баранілі і вызвалялі Беларусь ад навалы фашызму, вучылі нас закладваць шахты, прабіваць свідравіны. І скончыўшы сваю добрую працу, засталіся тут на жыццё, адчулі, што маюць другую радзіму.

Тады знайшоў
азербайджанец,
Спрактыкаваны нафтавік,
Сяброў да веку,
да сканання,
У нашых хлопках сельвак
Радзей шашлык, часцей
мачанку —

Па-беларуску —
смачна есць,
Бо жонка — Ганка,
хлопчык — Янка
І ён, Ал, ўжо стаў Алесь.
Так з нараджэннем новых гарадоў расце і мадуецца еднасць савецкіх людзей.

Вялікі рэаліст нашага часу Ленін заклікаў марыць. Духоўна бачыць тое, што мае быць створана. Савецкія людзі аўдалі майстэрствам ажыццяўляць, здавалася б, недаступнае для мары. Застаецца дастойна напісаць пра гэта, уславіць працу і клопат партыі камуністаў пра выхаванне новых пакаленняў, пра загартоўку ў іх трых уласцівацей, уладаючы якімі народы ўсё больш набліжаліся б да грамадства, самага высокага і дасканаллага.
Максім ЛУЖАНІН,
пісьменнік.

цяперашні ўзровень, і ў марках не прыбачылася б не толькі колішняму палешуку, а і будаўнікам першай п'яцігодкі.
Ленінскі пакой з газетамі і кнігамі, тэлевізійная зальна — усё да паслуг навасе-
Нарадзіўся горад. У маладую яшчэ для нашай рэспублікі сям'ю шахцёраў і нафтавікоў унёўна ўвайшоў горназдабытчык, рабочы, да-
сцюль не вядомы Беларусі.
Глядзі і расці, чалавечая душа! Прымай у сябе нязвыклія багаці, замацоўвай тры-
вала ўсё ўбачанае і адчутае.

АДКАЖУ ПЕСНЯЙ

Інтэрв'ю нашаму карэспандэнту Валянціне ТРЫГУБОВІЧ дае кампазітар Ігар ЛУЧАНОК, лаўрэат прэміі ВЛКСМ.

— Ігар, шукаючы сустрэчы з Вамі, я пераканалася ў Вашай бясконцай занятасці — кансерваторыя, філармонія, ЦК камсамола...

— Вам яшчэ пашанцавала, бо напярэдадні я вярнуўся са з'езда кампазітараў СССР, неўзабаве збіраюся ў Маскву на XVII з'езд камсамола, у маі, пэўна, паеду на востраў Мальта. І як найхутчэй трэба выбрацца ў родныя Пухавічы...

— Вы шмат ездзіце?

— Так, па рэспубліцы, па краіне, за мяжу. Быў амаль ва ўсіх сацыялістычных краінах, у Англіі, ФРГ, Чылі. Гэта не турыстычныя паездкі. Найчасцей — маладзёжныя сустрэчы. Яны па-рознаму называліся: фестывалі, лагерамі дружбы, клубамі творчай моладзі, але сутнасць была адна — узаемаразуменне, шчырае сяброўства, абмен думкамі і вопытам работы. Вельмі часта разам са мною былі беларускія спевакі Віктар Вуячыч, Валерый Кучынскі, Анатоль Падгайскі, вакальна-інструментальны ансамбль «Песняры». Мы шмат выступалі — на выпадковых і запланаваных сустрэчах, перад самай рознай аўдыторыяй. Мне даводзілася акампаніраваць на баяне, акардэоне, піяніна, а часам і самому спяваць. Музыка спрыяла ўстанавленню кантактаў, яе разумелі без перакладу.

— Ігар, ці не перашкаджае творчасці такая Ваша актыўная грамадская дзейнасць, частыя паездкі?

— Лічу, што не. Жанр, у якім я працую, — песня, асабліва палітычная, патрабуе мабільнасці, актыўнай сацыяльнай пазіцыі. І тыя грамадскія даручэнні, што я выконваю, — не нудны абавязак, а патрэбнасць заўсёды быць наперадзе, змагацца за свае ідэалы словам, справай, нотным радком.

— Я разумею, што песня не ўзнікае ад адных уражанняў ці пажаданняў. Творчы працэс куды больш складаны. Але ж у вас ёсць песні — водгукі на замежныя падзеі. Як яны нарадзіліся?

— Іх няшмат, і я пачну з апошняй. Гэта песня-пратэст памяці Віктара Хары, чылійскага патрыёта, спевака. Фашысцкі пераварот у далёкай лаціна-амерыканскай краіне я ўспрыняў як асабістае гора, бо за час мясечнай творчай паездкі ў Чылі паспеў палюбіць яе народ, унікнуць у справы і клопаты ўрада Народнага адзінства, па-

сябраваць з калегамі. Мая трывога і боль мацнеюць ад таго, што я ўраджэнец Беларусі, дзе памятаюць зверствы фашызму... У песні выкарыстаны элементы чылійскага фальклору — я быў у захапленні ад іх народных святаў. Яна не гаворыць непасрэдна пра Віктара Хару, змест песні больш шырокі — вера ў стойкасць і мужнасць патрыётаў Чылі.

Раней я напісаў песню «Мы з вамі, героі В'етнама» і ў час фестывалю савецка-в'етнамскай моладзі (тады яшчэ ішла вайна) уручыў клавір гасцям. «Дружба» нарадзілася пасля паездкі на Кубу. У ёй — палымныя рытмы вострава Свабоды, радасць творчай працы і эмацыянальныя ўспаміны пра сустрэчы з Фідэлем Кастра, сафру, работу на будаўніцтве... На X Сусветным фестывалі ў час сустрэчы з кубінцамі я сам спяваў гэтую песню і яны падпявалі. Паслухайце, якія імклівыя рытмы прыпеву...

— Шкада, што іх нельга ўстаўціць у газетнае інтэрв'ю. Раскажыце яшчэ пра берлінскія сустрэчы, калі ласка.

— Злічыць іх немагчыма. Мяне найбольш зацікавіў конкурс палітычнай песні, дарэчы, нашы «Песняры» там сталі лаўрэатамі. Яны спявалі «Баладу пра чатырох заложнікаў» і «Камсамольскі білет» У. Мулявіна, маю «Хатынь»... Выступалі спевакі розных напрамкаў, розных палітычных арыентацый. Песні-пратэсты, песні-балады пакідалі моцнае ўражанне. Прагрэсіўная моладзь свету шчыра жадае міру і шчасця людзям зямлі, рашуча і паслядоўна вядзе штодзённую барацьбу за гэта.

На X Сусветным фестывалі працаваў міжнародны клуб творчай інтэлігенцыі. Я быў яго віцэ-старшынёю, удзельнічаў у шматлікіх гутарках, дыскусіях. Рабіў «справаздачу» — расказваў аб сваёй творчасці. Спяваць мне дапамагалі «Песняры».

— Нашы чытачы знаёмы з некаторымі Вашымі песнямі. Мы друкавалі «Верасы», «Алесю», «Спадчыну»... На што можна спадзявацца ў бліжэйшы час?

— Нядаўна я закончыў песню на словы Адама Русака. Яна пра родны край, дзе бяжыць імклівы Нёман, дзе па лугах паважна ходзяць буслы, а дубы-волаты на сваіх галінках гадуюць буслянят...

— Вашы песні пра родную старонку карыстаюцца нязменным поспехам у слухачоў самых розных узростаў. Як Вам удаецца знайсці такія шчымыя сплаў роздму, замілаванасці, гордасці? І не магу пераклазаць словамі пачуцці, што ўнікаюць, калі слухаш гэтыя песні.

— Таму я адкажу Вам таксама песняй.

Каб любіць Беларусь нашу мілюю,
Трэба ў розных краях пабываць.
Разумею цяпер, чаму з выраю Жураўлі на Палессе ляцяць.

— Выяўлен неразбураны мост.
— Танкі пройдуць?
— Пройдуць.
— Конніца пройдзе?
— Магчыма, пройдзе.
— Але тады і пяхота пройдзе?
— Пяхота не пройдзе, пан капітан!
— Як жа так, танкі пройдуць, конніца пройдзе, а пяхота не пройдзе?
— Там прывязаны злы сабак.

— Так, доктар, — нервова ківае хворы, — а ў час аперацыі ці можна мне паляжаць?

— Ці задаволены ты сваёй жонкай?

— Зразумела. Адзінае, што я магу сабе пажадаць, каб наступная была не горшай.

У час манеўраў салдат вярнуўся з разведкі і дакладвае:

Свята сустракаем кветкамі, усмешкамі і «круглымі пяцёркамі».

Фотаэцюд К. ЯКУБОВІЧА.

НА БАРЫКАДАХ КАМУНЫ

Многія нашы чытачы, безумоўна, ведаюць ужо аб легендарным жыцці рэвалюцыянера Валерыя Урублеўскага — паплетніка Кастуся Каліноўскага, генерала Парыжскай камуны, удзельніка I Інтэрнацыянала. Але аб удзеле ў Парыжскай камуне нашай зямлячкі Г. Корвін-Крукоўскай — сястры слаўтай Соф'і Кавалеўскай — гаварылася даволі мала. А біяграфія яе цікавая.

Дзіцячыя і юнацкія гады Ганны Корвін-Крукоўскай прайшлі ў вёсцы Палібіна Віцебскай вобласці. Разам з сястрой Соф'яй яна ў 1869 годзе едзе за мяжу. Працуе ў Парыжы наборшчыцай у друкарні, знаёміцца з сацыялістамі, потым пераяджае ў Жэневу. Там яна ўступае ў Рускую секцыю I Інтэрнацыянала, сакратаром якой быў беларускі рэвалюцыянер А. Трусаў. Па заданню гэтай секцыі Г. Корвін-Крукоўскай перакладала на рускую мову творы К. Маркса і Ф. Энгельса.

У час Парыжскай камуны Г. Корвін-Крукоўскай прымае актыўны ўдзел у рабоце Камітэта пільнасці 18-й акругі. Як сакратар камітэта яна падпісалася пад пастановай аб звальненні сяцёр-манахінь са шпіталю і турмаў, аб ліквідацыі вулічнай прастытуцы і інш. Рэвалюцыянерка таксама ўвайшла ў камісію Камуны па рэарганізацыі жаночай адукацыі, зарэкамендавала сябе палымнай

прапагандысткай у клубах Манмартра, сама змагалася на барыкадах Парыжа.

Разам з мужам Віктарам Жакларам, памочнікам мэра Парыжа і начальнікам 17-га легіёна Камуны, Ганна Васільеўна аддала ўсе сілы і сродкі для перамогі першай пралетарскай улады. У газеце «Крык народа» яна падпісваецца пад адозвай да жанчын, якая заклікала збраць сродкі ў дапамогу ахвярам вайны, перавязваць параненых камунараў, уступаць у жаночыя батальёны...

І пасля паражэння Парыжскай камуны Г. Корвін-Крукоўскай засталася вернай сацыялістычным перакананням. У Расіі яна займалася літаратурнай працай, не губляла рэвалюцыйных сувязей, наведвала родныя мясціны на Віцебшчыне.

У маі 1887-га родныя і знаёмыя накіравалі Ганну Васільеўну на лячэнне ў Парыж. Вядомыя французскія ўрачы паспяхова зрабілі ёй вельмі складаную аперацыю. Аднак рэвалюцыянерка захварэла на запаленне рэвалюцыйных сувязей.

Рэспубліка Саветаў працягвае справу Парыжскай камуны. І ўдзячныя патомкі з горадасцю ўспамінаюць бессмяротных камунараў, у тым ліку і нашых землякоў Валерыя Урублеўскага і Ганну Корвін-Крукоўскую.

Іван ШПАДАРУК,
Георгій ЛАГАЧОУ.

ГРЫБЫ Ў МАІ

У маі на сонечных палянах у барах, на высячках з'яўляюцца смаржкі. І аматары-грыбнікі зноў бясконца захапляюцца сваімі знаходкамі — памерамі шляпкі, яе па кручастым рэльефам разнастайнымі адценнямі карычневага колеру. Першыя веснавыя грыбы выкарыстоўваюць кулінары многіх краін. Таму Беларусь тысячы кілаграмаў сушаных смаржкоў адпраўляе на экспарт. Не шматлікім нарыхтоўшчыкам дапамагаюць грыбнікі-аматары: збіранне смаржкоў дае радасць пошуку, спартыўны азарт, добры адпачынак. А для гасцей гэтага далікатэсту можна назбіраць даволі хутка.

ГУМАР

Малады ўрач пытаецца ў старэйшага калегі:

— Скажыце, што самае цяжкае ў нашай прафесіі?

— Даведацца, якую ежу пацыент любіць больш за ўсё.

— Навошта?

— Каб можна было забараціць яе.

Хірург-наватар інструктуе пацыента перад аперацыяй апендыцыту:

— Запомніце: калі ачуняецце, адразу ж сядзьце на край ложка і паматляйце нагамі. Гадзі-

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-65-84, 33-03-15, 33-65-91, 33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга
друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. № 590.